

TÜRÜK

2020, Yıl/Year: 8, Sayı/Issue: 20, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: 18.02.2020

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: 13.03.2020

Sayfa / *Page*: 1-23

Research Article / Araştırma Makalesi

Doi: <http://dx.doi.org/10.12992/TURUK912>

Yazar / *Writer*:

Doç. Dr. Ergin Jable

Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
erginj@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı

Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü
cevdetsanli@gmail.com

Caner Çüse

Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi
canercuse95@gmail.com

KOSOVA TÜRK AĞIZLARINDA KULLANILAN SIRPÇA-HIRVATÇA- BOŞNAKÇA KELİMELER

Öz

Balkanlarda yaşayan toplumlar arasında konuşulan diller birbirlerini nasıl etkilemişlerse, birbirlerinden kelimeler almış; fakat yazı dilinde bu kelimeler pek az kullanılmıştır. Konuşma sırasında bu kelimeler fazlasıyla göze çarpmaktadır. Kosova Türk Ağızlarının arasında farklı kelimeler ve ses özellikleri değişik şekilde kullanılsa da birlikte yaşayan farklı toplumların dillerinden etkilenerek kullandıkları dilde yabancı kelimelerden kurtulamadıkları görülmektedir. 1999'dan önce devlet dili Sırpçanın etkisiyle devlet kurumlarındaki belge, evrak gibi işlemler, televizyon, radyo, gazeteler bazen Sırpça konuşma ve yazmayla uğraşma mecburiyeti içinde olan Kosovalı Türkler; birlikte aynı şehir, mahalle ve sokakta yaşayarak konuşma dilinden

etkilenen Kosova Türk Ağızlarında birçok Sırpça kelimenin kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağız, Dil, Kosova, Sırpça, Türkçe.

SERBIAN-CROATIAN-BOSNIAN WORDS IN KOSOVO TURKISH

Abstract

The languages spoken among the communities living in Balkans affected also taken words from each other, these words are rarely used in written language, more prominent during the conversation. Different words, phonetic features are used differently among Kosovo Turkish Dialects, its seen different societies living together can't get rid of foreign words in the language they use. Before in 1999, with influence of state language Serbian, transactions documents in state institutions, Kosovo Turks who have to deal with Serbian speaking and writing, it is seen many Serbian words are used in Kosovo Turkish Dialects which are affected by spoken language by living together in the same city.

Key words: Dialects, Language, Kosovo, Serbian language, Turkish language.

1. Giriş

Yazı dilini Türkiye Türkçesine dikkatle uymaya ve belirtmeye çalışan Kosovalı Türkler, konuşma dilinde yerli Türk ağızlarını kullanırken etkilendikleri devlet dili olan Sırpçayı kullanarak alıntı kelimeleri kendine göre Türkçeleştirmiştir. En fazla tercümelere ihtiyacı olan Kosovalı Türkler tercüme ettikleri sürece de birçok Sırpça kelimeyi kullanmaya başlamışlardır. Konuşma dilinde tercümelere başvurmak zorunda kalan halk, konuşmalarında Sırpça düşünerek Türkçeyi, Türkçe düşünerek Sırpçayı konuşurken doğru cümle kuruluşlarında anlatım bozuklukları meydana gelmiştir. Kosova Türk Ağızlarında: “yak arabayı / Türkiye Türkçesi: arabayı çalıştır / Sırpçası: upali kola / Arnavutçası: ndeze kerin” gibi tamlamaların çoğu tercümeyle ağızlara taşınmış ve yerleşmiştir (Şanlı, Yılmaz, Jable, 2010: 215). Cümle kuruluşlarındaki anlatım bozuklukları had safhadadır. Yerli ağızları bilmeyen Türk vatandaşı da Kosova’da yerli Türkleri anlamakta zorluk çekmektedir. Kosova’da, Türkiye’nin Yunus Emre Enstitüsünde, Türkçe kurs gören Arnavut, Boşnak, Goralı ve diğer toplumların öğrencileri Kosova Türk Ağızlarını konuşan yerlileri (yerli Türk öğrencileri) anlamakta zorluk çekmiş, anlayamama sebebiyle şikâyet etmektedirler. Bunu bilerek, isteyerek yapmayı düşünmeyen yerli Türklerin günahı, gün içinde 3/4/5 farklı dil konuşmalarından kaynaklanmaktadır. Kosovalı Türkler gün içerisinde yerli ağız olan Kosova Türk Ağızlarını, Sırpçayı, Arnavutçayı ve Türkiye Türkçesiyle birlikte birkaç dili konuşmak, anlamak, tercüme etmek ve düşünmek zorundadırlar. Devlet kurumlarında bir evrak için önce Türk’ün kurum içerisinde çalışıp çalışmadığı ile ilgilenir, sorar. Kurumda çalışan Türk’ü bulamazsa din kardeşi gözüyle baktığı bir Arnavut’u bulmaya çalışır. Arnavut’u da bulamazsa en son Sırpça konuşmak zorunda kalır. Küreselleşen dünyada Arnavutlar ve Sırpçalar küreselleşmeden etkilenirken; Kosovalı Türkler, Türkiye Türkçesinden özellikle son 30 yıl içerisinde etkilenerek Türkiye Türkçesine daha fazla önem vermekle Türkiye’ye bağlı kalmaya çalışmaktadırlar. Sadece dil ile yani Türkiye Türkçesiyle değil, başta uydu olmak üzere gelenek, görenek, örf, adet, şarkı, türkülerini yaşatmakla, günlük televizyon programlarında yayınlanan haberler, dizi ve buna benzer programlardan, en son

telefon teknolojisiyle dünyaya açılan sosyal medyadan etkilenmiş ve anavatan bildiği Türkiye ile Türkiye Türkçesine bağlı kalmaya kararlı oldukları görülmektedir. İngilizceye az da olsa önem vermiş sayılmaz, üstelik bugün Kosova’da devlet dili olan Arnavutçayı bile (özellikle Prizren ve Mamuşa Türkleri) gözden çıkarıp yeterince önem vermemektedirler.

Osmanlı Devleti, Balkanları terk ettikten sonra 1912’de Türkçe eğitim kaldırılmıştır.1. Dünya savaşından sonra ilk Yugoslavya adı olarak verilen 1 Aralık 1918’de Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı kurulmuştur (Özçelik, 2018: 19). Yugoslavya’nın büyük bir kısmında ve o dönemde Sırbistan’a ait bir bölge olan Kosova’nın eğitiminde resmi dil Sırp-Hırvatça olarak adlandırılmıştır. Sırpça kelimelerin yanında Hırvat kelimeleri de bulunmuş, ancak Sırpçanın varlığı inkâr edilemez. “Sırp, Hırvat ve Slovenler arasında dinsel ve ufak tefek dilsel farklılıklar olsa da, kültürel ve etnik bir yakınlığın bulunmasıdır. Bu yakınlık onların birleşmelerini kolaylaştırmaktadır” (Özçelik, 2018: 28). Aslında Kosova’da konuşulan dil Sırpça idi. Kosova Türk Ağzıları Sırpça, Hırvatça ve Boşnakçadan etkilenmiştir desek de Kosova’da sadece Sırpçanın etkisi vardır. Bu sebeple biz (Slav dilleri olan) Sırpça-Hırvatçanın yanına benzer kelimeler kullanıldığı için Boşnakçayı da eklemeyi uygun gördük. Elbette bu saydığımız Slav dilleri de gelişmiş ülkelerde üretim arttıkça ve üreten ülkeler ürettikleri ürünlere yeni isimler verdikçe doğal olarak Batı dillerinden etkilenmiş ve birçok kelimeyi kendi dillerine yerleştirmişlerdir. 1912’den sonra eğitimde 5 yıllık ilköğretim okulu olmaktan ziyade, okullarda Türkçe konuşmak yasaklanmıştır. Resmi dil Sırpça olmakla beraber çocukların arasında Sırpçayı daha iyi öğrenmeleri nedeniyle okullarda diğer dillere konuşma yasağı getirilmiştir. Kosova Türklerinin kendi anadillerinde eğitimlerinin dönüm noktası 1951 yılıdır. Kosova’da Türk asıllı olan fakat Sırpça okumak zorunda kalan öğrenciler okulda kendi anadillerini konuşma yasağı sebebiyle okul dışında, kendi evleri dahil olmak üzere bir tek Sırpça veya yabancı kelimeyi okul dışına ya da evlerine taşımamışlardır. Psikolojik olarak Türk öğrencisi / evladı, düşmanın dilini tanımış, gerçekleştirilmek istenen hedefi çözmüştür. Üstelik yabancı dili düşman dili bilmiş, bu psikolojiyle okula devam etmiş, okulda güçsüzlük veya eziklik psikolojisiyle direniş gösteremese de âdeta düşmanın diliyle okul dışında mücadele etmiştir. O yıllarda Türk – İslam anlayışı ile büyüyen ve gelişen Türk öğrencileri, evin / ailenin mahremiyetinin var olduğunu, kültürümüzde bunun kutsal olduğunun bilinç yapısı ile yetiştirilmiş ve yabancı olarak gördükleri düşmanın, Türkün namusunu bozabileceği anlayışını taşımış, diliyle birlikte kendini, dinini, kültürünü de korumaya niyetlenmiştir.

1951 yılında Türklerin anadilinde Türkçe eğitim başladıktan sonra zihniyet de değişmeye başlamıştır. Bu kez darbe dilden değil zihniyetten meydana gelmiştir. En başarılı beyin yıkaması da bu dönemde kendini göstermiştir. 1912 – 1940 yılları arasında doğan ve yaşayan nesillerin dilinde yabancı kelimeler “hiç yok” denecek kadar azdır. Yüksek Lisans ve Doktora tezlerinde yapmış olduğumuz derlemelerde/kayıtlarda bu yıllara ait doğum tarihi olanların konuşmalarında yabancı kelimelere rastlamak mümkün değildir. Örneğin: 1925/1930 yıllarında doğum tarihi olan Aziz (Hafız) Hocalar, Emin Paçariz, Emsal Hacialar, Enise Jable gibi kişilerin konuşmalarında Sırpça veya yabancı dilden alınmış kelimelere rastlanılmamaktadır (Jable, 2007). Sadece Sırp asıllı kişi ya da Sırpça ile ilgili bir hikâye veya meseleyi anlatıyorsa arada bazı kelimeleri söyleyebilmektedirler. Aslında bu ruhu korumak ve devam ettirmek isteyenler “Yücelciler Cemiyeti”ni kuranlardır (Jable, Şanlı, 2019: 147). Doğum tarihleri 1940 ve sonrasında olan Türklerin kaderi farklıdır. 1951 yılında

anadilde Türkçe eğitim başladığında iktidara yananlar, iktidar ile birlikte hareket eden yerli Türkler de olmuştur. Ortak ülke Yugoslavya'dır anlayışı ile hareket edenler zorunlu da olsa aralarında Sırpçayı anadilleri gibi kullanabilen, konuşabilenlerin sayısı az değildir. Bu konuşanlar sayesinde Türkçeyi bir hak tanıyarak onun “zenginleşmesi” için başta Sırpça olmak üzere diğer yabancı dillerden kelime alımına başlanmıştır diyebiliriz. Yugoslavya'da yaşam ve Yugoslavlaştırma siyaseti ile gelen sorunlar ilerde Türklüğün tehlikeye girebileceğine şüpheyle bakan fakat bunun gerçekleşebileceğine inanmayan nesil, başta Sırpça olmak üzere kelimeleri Türkçeye yerleştirmiş ve kelimelerin yabancı olduğunu hissetmeden Türkçe konuşanlar kendi anadilleri gibi kullanmaya başlamışlardır. Kelimelerle kalmayıp kültür farklılıkları da meydana gelmeye başlamıştır. Yerli Türk aydınların yazı dilinde birçok eser ile tanınmış yazılarda yerli ağız ile düşünülmüş, Sırpçadan tercüme edilmiş eserlerin yazı dilinde, anlatım bozukluklarının çoğaldığı görülmektedir. Örneğin: siyasî meselelerde her gün televizyon ve gazetelerde yazılan ve en çok kullanılan Sırpçada “narod i narodnosti” isim tamamlamasının Türkiye Türkçesi yazı diline tercüme ettiklerinde “ulus ile halklar” tamlama olarak tercüme edilmiştir. Aydınlar Türkiye Türkçesine uymaya çalışmış, lakin Sırpçanın etkisinden kurtulamamışlardır (TAN, 1969 – 1999). “narod” (ŞB: 735) kelimesinin “ulus-millet-halk” kavramı, “narodnost” (ŞB: 735) kelimesinin yerine “halk” kelimesinin kullanılması ancak “halk” kelimesinin “azınlık/topluluk/etnik” kelimesinin kavramı taşımadığını çözememişlerdir. Aslında Türkiye Türkçesinde böyle bir kavramın olmadığı da açıktır. Yazı dilini tercüme etmek zorunda kalan aydınlarımız kelime kavramı düzgün olmasa da Sırpça düşünülerek Türkçeye uydurmak, Türkçede kullanmak zorunda kalmışlardır. 1912'den sonra Sırpça okuyanlar Sırpça kelimeleri evlerinde kullanmamış, 1951'den sonra Sırpça ve diğer yabancı kelimeler aile içinde rahat kullanılabilir hale gelmiştir. Türkçe eğitim haklarını kendi anadillerinde elde eden Türkler Türkçeye sahip çıkmak isterken Sırpça kelimelerin yanında kültürü de yanlarına almış bir vaziyette hissetmeden Yugoslavlaşmaya başlamış fakat Türklük duygularından tamamen kopmamışlardır.

Alfabeler:

Sırpçanın kiril harflerinin dizilişi farklı, Latin harflerinin dizilişi farklıdır. Sırp alfabesi 30 harflidir. Kirilcede bazı iki işaretli sesler tek harf olarak gösterilir. Latince de bu şekil iki harflidir.

Sırp Kiril Alfabeti:

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш
а б в г д ђ е ж з и ј к л љ м н њ о п р с т ћ у ф х ц ч џ ш

Sırp Latin Alfabeti:

A B C Č Ć D Dž Đ E F G H I J K L Lj M N Nj O P R S Š T U V Z Ž
a b c č ć d dž đ e f g h i j k l lj m n nj o p r s š t u v z ž

Türk Alfabeti:

A B C Ç D E F G Ğ H İ I J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z
a b c ç d e f g ğ h i j k l m n o ö p r s ş t u ü v y z

Sırpçada bulunan Türkçede bulunmayan (harfler) sesler:

Sert Ç, Sert C, Bir arada Lj (Ly), Bir arada Nj (Ny), C (Ts) bulunmamaktadır.

Türkçede bulunan Sırpçada bulunmayan (harfler) sesler:

Ünlülerden: I, Ü, Ö,

Ünsüzlerden: Ğ

Sırpça kelimelerinde harflerin Türkçe karşılığı ile daha anlaşılır ve okunur olması nedeniyle Türk alfabesiyle yazılmıştır. Sırpça kelimeler Türkçeye tercüme edilmiş, Türkçe karşılıkları italik harflerle gösterilmiştir.

Sırpçada “+ka” ekiyle Kosova Türk Ağzlarında kullanılan kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **autobuska** (ŞB: 54) “otogar”; **çurka** (MC: 641) “dişi hindi”; **gilanka** (Canhasi, 2009: 4) “Gilanlı kadın”; **guska** (MC: 796) “kaz”; **lutka** (ŞB: 623) “kukla”; **maçka** (ŞB: 632) “dişi kedi”; **meçka** (ŞB: 653) “dişi ayı”; **şotka** (MC: 796) “ördek”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“ondan sōra celdi urbanizam plani ondaymiştir garaj **autobuska**. / ondan sonra şehir ve planlama müdürlüğü geldi, planları *otogarın* oradaydı.” (Jable, 2010: 363 / 24 – 127, Pz); “şaşırır cibi **çurka** duman için. / duman içinde *dişi hindi* gibi şaşırır.” (Jable, 2010: 241/ 11 – 35, Mm); “**gilanka** vardır bizim. / bizim *gilanlı kadını* var.” (Jable, 2010: 164/ 2 – 21, Gn); “**guskalar** bi vakit var idi. /bir zamanlar *kazlar* vardı.” (Jable, 2010: 295/ 18 – 39, Mt); “**lutka** āh ne bakmıştır tezemi. / ah, teyzemi lütfiye (*kukla*) çok bakmıştır.” (Jable, 2010: 213/ 7 – 52, İp); “çalışsık biz türkler ne derllar nice **maçka**. / *kedi* gibi dedikleri biz türkler çalışıyoruz.” (Jable, 2010: 291/ 18 – 65, Mt); “bu **meçka** komay rāt. / bu *dişi ayı* rahat bırakmıyor.” (MJ: 2017); “biz ben ümer **şotka** saray bogazında kuntraci. / ben, ömer *kaz* yani biz saray sokağında kunduracıyız.” (Jable, 2007: 1/35 – 2 Pz). *Bölge ağzına Sırpçadan bazı eklerin de geçtiğini görüyoruz. Bilindiği gibi Türkçede cinsiyeti belirtecek özel ekler yoktur. Buna karşılık Kosova Türk Ağzları diğer dilden etkilenerek, kelimenin sonuna dişil cinsiyetini bildiren bazı ekler almaktadır. Bunlar +ka ekidir* (Canhasi, 2009: 4).

Sırpçada “+itsa” ekiyle Kosova Türk Ağzlarında kullanılan kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **çaçkalitsa** (ŞB: 149) “kürdan”; **dizalitsa** (ŞB: 211) “kaldıraç-vinç”; **frayeritsa** (ŞB: 308) “şıklık budalası”; **granitsa** (ŞB: 346) “sınır”; **greyalitsa** (ŞB: 349) “elektrikli ısıtıcı”; **izbeglitsa** (ŞB: 438) “mülteci”; **knijitsam** (ŞB: 524) “karnem”; **piyanitsa** (ŞB: 923) “sarhoş”; **pleskavitsa** (ŞB: 959) “büyük köfte”; **poglavitsa** (ŞB: 959) “kabile reisi”; **prekolitsa** (SC/MT/DT: 815/TS:1113) “römork”; **rukavitsa** (ŞB: 1187) “elvidev”; **sitnitsa** (ŞB: 1226) “ufak”; **siyalitsa** (MC: 907) “ampül”; **stanitsa** (ŞB: 1276) “durak-otogar”; **sunçanitsa** (ŞB: 1301) “güneş çarpması”; **sveçitsa** (ŞB: 1313) “buji”; **teslitsa** (ŞB: 1366) “küçük keser”; **tiganitsa** (ŞB: 1369) “tava”; **yabuçitsa** (MC: 465) “elmacık”; **yedinitisa** (ŞB: 471) “askeri birlik”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“**çaçkalitsaylen** dişlerimi payçlama. / *kürdan* ile dişlerini temizleme.” (LÇ: 2017); “**dizalitsa** kullanılır. / *vinç/ kaldıraç* kullanılır.” (LÇ: 2017); “**çok frayeritsadır**. / *çok şık budalasıdır*.” (LÇ: 2017); “**granitsa** yok, bi şe yok, açık granitsa. / *sınır* açık, sınır yok, bir şey yok.” (Jable, 2010: 231/ 10 – 164, Mm); “**greyalitsaylen** ısınılar. / *elektrik ısıtıcısı* ile ısınıyorlar.” (LÇ: 2017); “otuz bini aşkın kırk bine yakın **izbeglitsa** deysık biz kaçak, mülteci yerleşti mamuşada. / otuz bini aşkın, kırk bine yakın *mülteci* / kaçak biz diyoruz, mamuşaya mülteci yerleşti.” (Jable, 2010: 253/ 12 – 124, Mm / Gülsevin¹, 2009: 55); “**knyijitsam** nice ol cün kâlmış hiç ni o verilmadan bile. hiç o verilmeden bile, *karnem* o gün gibi kalmış.” (Jable, 2010: 356/ 23 – 234, Yn); “**piyanitsa** ne yapacaksın. / ne yapacaksın *sarhoş*.” (LÇ: 2017); “süloda **pleskavitsa** var. / süloda *büyük köfte* var. (LÇ: 2017); “evin **poglavitsasidir**. / evin *kabile revidir*.” (LÇ: 2017); “yabi traktoron o şi şeyine **prekolitsasına** mi normal bişi. / traktörün şeyine *römorküne* mi normal bir şey.” (Jable, 2007: 7/21 – 34 Pz); “takmış **rukavitsalari**. / eldivenleri takmış.” (NS: 2018); “yetmiş beş yılında o vakit bu **sitnitsa** yerel toplumunda orda bizim ceñler bunlar ben erol, nergin dâ imişik reşko bunlar kurmuşık cene birlik derneğini yeniletirmişik. / o zaman bu *ufak* toplumda, yetmiş beş yılında bizim gençler, bunlardan ben, erol, nergin, neşko tekrar (gene) birlik derneğini kurmuşuz, yeniletmişiz.” (Jable, 2010: 277/ 15 – 77, Mt); “takarsın **siyalitsay**. / ampülü takarsın.” (LÇ: 2017); “şindi orda trafo **stanitsa** bilmem ne orda şindi orda çeşme var idi. / şimdi orada trafo *durağı* yerinde bir çeşme vardı.” (Jable, 2010: 314/ 19 – 301, Pr); “vurmuş başına **sunçanitsa**. / başına *güneş çarpmış*.” (LÇ: 2017); “arabanın **sveçitsalari**. / arabanın *bujileri*.” (LÇ: 2017); “**teslitsayi** al. / *küçük keseri* al.” (LÇ: 2017); “**tiganitsa** bizim adet vardır. / *tavada* hamur bizde adettir.” (Jable, 2010: 418/ 27 – 125, Pz); “arabada **yabuçitsalar** var. / arabada *elmacıklar* var.” (LÇ: 2017); “**yedinitstanım** içi numre sezdeset. / altmışıncı *birliğin* iki numarası.” (Jable, 2010: 237/ 10 – 338, Mm); Bölge ağzına Sırpçadan bazı eklerin de geçtiğini görüyoruz. *Bilindiği gibi Türkçede cinsiyeti belirtecek özel ekler yoktur. Buna karşılık Kosova Türk Ağzıları diğer dilden etkilenerek, kelimenin sonuna dişil cinsiyetini bildiren bazı ekler almaktadır. Bunlar +itsa ekidir (Canhasi, 2009: 4).*

Türkçeden “+(y)I” belirtme hali ekini almış Kosova Türk Ağzılarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **automadi** (ŞB: 55) “otomatığı-otomatik tüfeği”; **jutiyi** (ŞB: 1595) “sarıyı”; **kasarnay** (ŞB: 502) “kışlayı”; **kokardalari** (ŞB: 527) “rozetleri”; **maslatslari** (ŞB: 648) “tereyağlarını”; **okviri** (ŞB: 847) “çerçeveyi”; **porezi** (ŞB: 989) “vergiyi”; **probalari** (ŞB: 1079) “alıştırmaları”; **reşenyemi** (MC: 769) “kararı”; **spomenikleri** (ŞB: 1264) “heykelleri-anıtları”; **stani** (ŞB: 1276) “daireyi”; **şkolay** (ŞB: 1331) “okulu”; **ştambili** (ŞB: 1338) “mührü”; **vodnigi** (ŞB: 1494) “çavuşu”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“**automadi** korkaydım, deydim araylar para bulmuşlar bi inciler, bi şeyler ... bi altınlar. / bazı inciler, bazı şeyler...bazı altınlar arıyorlar diyordum, *otomatik tüfeği* bulmasınlar diye korkuyordum.” (Jable, 2010: 163/ 1 – 109, Gn / Daşdemir/Efendioğlu, 2016: 8); “**jutiyi** çıkardı. / *sarıyı* çıkardı.” (LÇ: 2017); “**kasarnay** bombardiva edeydilar. / *kışlayı* bombarduman ediyorlardı.”

¹“Bir yöne doğru hareket (yönelme)’ ve konum (bulunma)” ifadeleri için +DA ekinin kullanılmasını 2009 yılında hocamız Prof. Dr. Gürer Gülsevin zengin örnekleriyle doğru tespit etmiştir. Nitekim bu örnek Kosova Türk Ağzılarında sık görülmektedir.”

(Jable, 2010: 377/ 25 – 61, Pz); “çetnik cüsteridi bük sakallari şileri veç **kokardalari** yok zay yasak etmişlar. / sakalları büyük görülüyordu çetnikin sadece *rozetleri* yok, her halde yasaklamışlar.” (Jable, 2010: 379/ 25 – 121, Pz); “biz manda yagi veç yemişık şimdi başlamışım bu **maslatslari**. / biz sadece manda *yağları* yemişiz, şimdi başladık tereyağlarını yemeye.” (Jable, 2010: 454/ 29 – 344, Vç); “cüzlüklerin **okviri**. / gözlüklerin *çerçevesi*.” (LÇ: 2017); “bogdayi agzımızdan satardık, pare yapardık, yok **porezi**, yok çibrit, yok gāz, yok odun oni, buni satna alırdık. / buğdayı ağzımızdan ayırır satardık, para yapardık, hem *vergiyi*, hem kibrit, hem odun, hem onu bunu satın alırdık.” (Jable, 2010: 229/ 10 – 121, Mm); “gitmiştir **probalari** yapmıştır kontrol yapmıştır. / gitmiş, *alıştırmaları* yapmış, kontrol etmiştir.” (Jable, 2010: 171/ 3 – 8, Gn); “açan biter istirādım ordan küveresin **reşenyemi**. / tatilim bitince *kararımın* verilmesini istedim.” (Jable, 2010: 352/ 23 – 134, Yn); “düçeydik bu **spomenikleri** bu onestenin. / o nesnenin *heykellerini* döküyorduk.” (Jable, 2010: 352/ 23 – 125, Yn); “bilmey **stani** ali seni cettri. / *daireyi* bilmiyor, seni alıp getiriyor.” (Jable, 2007: 4/37 – 15 Pz); “**şkolay** yok istemey. / yok, *okulu* istemiyor.” (Jable, 2010: 212/ 7 – 48, İp); “vurdi **ştambili**. / *mührü* vurdu.” (RT: 2018) “çağırdılar o **vodnigi**. / o *çavuşu* çağırdılar.” (Jable, 2010: 370/ 24 – 329, Pz)

Türkçeden “+(y)A” yönelme hali ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **beligrada** “belgrada”, **bogosloviyaya** (SC/MT/DT: 498) “ilahiyata”; **fronta** (ŞB: 310) “cepheye”; **frijidere** (MC: 257) “buzdolabına”; **ispide** (ŞB: 424) “sınava”; **leskovtsaya** (ŞB: 652) “leskovtsaya”; **matıçara** (ŞB: 652) “nüfus memuruna”; **negotina** (ŞB: 915) “negotine”; **penziyaya** (ŞB: 915) “emekliye”; **strajaya** (ŞB: 1288) “nöbete”; **strugara** (ŞB: 1292) “marangoz fabrikası”; **ştaba** (ŞB: 1338) “askeri karargaha”; **ştekere** (ŞB: 1339) “fişe”; **ştosa** (ŞB: 1341) “hünere-espriye”; **temperaturaya** (ŞB: 1361) “dereceye”; **terene** (ŞB: 1363) “alana-sahaya”; **tsırnalevaya** (ŞB: 1467) “tsırnalevaya”; **vagaya** (ŞB: 1467) “teraziye-tartıya”; **voza** (ŞB: 1502) “trene”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“e düverdi nereylen, cit **beligrada**. / *belgrada* ne taraftan gitmemi söyledi.” (Jable, 2010: 366/ 24 – 193, Pz); “**bogoslaviyaya** cirırçen var mi o kantarcılān o çüşe onda toymıştır. / *bogoslavyaya* girerken kantarcıların o köşesi var mı, işte orada idi. ” (Jable, 2010: 360/ 24 – 29, Pz); “yigirmi bej dane arkadaşlari celmişlar **fronta**. / yirmi beş arkadaşı *cepheye* gelmişti.” (Jable, 2010: 227/ 10 – 72, Mm); “kuy **frijidere**. / *buzdolabına* koy.” (MJ: 2017); “em nice cirdım **ispide**, ispitte var idi dort çişi. / *sınava* girdiğimde sınavda dört kişi vardı.” (Jable, 2010: 348/ 23 – 20, Yn); “**leskovtsaya** çıkarsın birisi der. / Biri “*leskovtsaya* çıkarsın” der.” (Jable, 2010: 162/ 1 – 81, Gn); “yazasın bir parçe meytüp babana citsın **matıçara**. / bir parça mektup yazarsın, babana söyle *nüfus memuruna* gitsin.” (Jable, 2010: 237/ 10 – 328 Mm); “**negotina** cütürdi işleme. / *negotine* işlemeye (çalışmaya) götürürdü.” (Jable, 2010: 238/ 10 – 358, Mm); “**penziyaya** çıktığında. / *emekliye* ayrıldığında.” (Jable, 2010: 14 – 19, Mt); “beni **strajaya** da atmadilā. / beni *nöbete* de göndermediler.” (Jable, 2010: 238/ 10 – 366, Mm); “burda **strugara**. / *marangoz fabrikası* burada.” (Jable, 2010: 298/ 16 – 114, Mt); “yolar dedi bizim **ştaba** bunda. / burada bizim *askeri karargaha* yollar dedi.” (Jable, 2010: 237/ 10 – 330, Mm); “tak **ştekere**. / *fişe* koy/bağla.” (MJ: 2017); “başlar

insanlar yavaş yavaş cirsın o **ştosa** cirsın arnūçe yazılsın. / insanlar yavaş yavaş arnavutça kaydolmaya, o hünere (taktiğe / espiyiye) girmeye başlarlar.” (Jable, 2010: 281/ 15 – 188, Mt); “celinceS o **temperaturaya** ne kâ lazım. / lazım olan dereceye gelinceye kadar.” (Jable, 2010: 360/ 24 – 49, Pz); “çikmişlar **terene**. / *sahaya* çikmişlar.” (RT: 2018); “açın celdim firzoviçtan beri **tsırnalevaya**. / ferizovikten bu yana *tsırnalevaya* geldiğimde.” (Jable, 2010: 372/ 24 – 376, Pz); “buradan cütürürdük trene yani magazaya, **vagaya** ülçerdi malımı. / buradan trene yani mağazaya götürürdük, malımı *terazide* ölçerdi.” (Jable, 2010: 367/ 24 – 224, Pz); “şofer em riza tadamın kayınçesi doldorilar **voza**. / şoför ve riza ağabeyimin kayınçosu *trene* taşıyorlardı.” (Jable, 2010: 365/ 24 – 171, Pz).

Türkçeden “+ DA” bulunma ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **biyanovtsada** (ŞB: 202) “buyanovatsta”; **dimenziyasına** (ŞB: 202) “boyutuna”; **dobrotında** (ŞB: 553) “dobrotında”; **kimetovtsada** (ŞB: 553) “kimetovtsada”; **korzoda** (ŞB: 553) “gezmede”; **menzada** (ŞB: 660) “yemekhanede”; **opştinada** (ŞB: 859) “belediyede”; **pogonda** (ŞB: 960) “tesis”; **reşoda** (ŞB: 1169) “sobada”; **rezervarda** (ŞB: 1172) “yedekte-depoda”; **rudniklarda** (ŞB: 1185) “maden ocaklarında”; **septembarda** (ŞB: 1215) “eylülde”; **smenada** (ŞB: 1248) “devrede”; **sırbiyada** (ŞB: 1269) “sırbistanda”; **stanitsasında** (ŞB: 1276) “durağında-otogarında”; **şpayzda** (ŞB: 1336) “kilerde”; **şpeditsiyonda** (ŞB: 1336) “nakliyede”; **ştrumflar** (ŞB: 1351) “şirinler”; **talasta** (ŞB: 1351) “dalgada”; **tsentarda** (ŞB: 132) “merkezde”; **turnirlarda** (ŞB: 1401) “turnuvalarda”; **ulitsada** (ŞB: 1423) “caddede-sokakta”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“burda ayrıca askerden **biyanovtsada**, aslında biyanovtsanın çıkışında bi küydür. / burada ayrıca *buyanovatsta*, aslında buyanovatsın çıkışında olan bir köydür.” (Jable, 2010: 187/ 5 – 193, Db); “**dimenziyasına** bak. / *boyutuna* bak.” (NS: 2018); “yolı kapadılar **dobrotında** ciremesin gāri yanavaya. / giremezsin artık /gayrı yanovaya, *dobrotinde* yolu kapattılar.” (Jable, 2010: 358/ 23 – 294, Yn); “elli dokuzda bizim çüye yakın **kimetovtsada**. / elli dokuzda bizim köyümüze yakın *kimetovtsada*.” (Jable, 2010: 201/ 5 – 595, Db); “herçeS cezer **korzoda**. / herkes *gezinmede* gezer.” (MJ: 2017); “**menzada** parçeleydım etleri şı yapaydım ep. / hep şey yapıyordum, *yemekhanede* etleri parçalıyordum. ” (Jable, 2007: 7/62 – 36 Pz); “citmisık bi içi ay sōra niçāy vurmisık **opştinada**. / bir, iki ay sonra gitmişiz, *belediyede* nikahı kıymışız.” (Jable, 2010: 419/ 27 – 142, Pz); “aletler pogonda. / aletler tesiste.” (LÇ: 2017); “ko **reşoda** kaynasın. / *sobada* koy kaynasın.” (NS: 2018); “meğerem **rezervarda** ne zeman çıkay benzin onon derdane deligi o ştraflar, o delikler kapanmış. / meğerse *yedekte* benzin çıktığı zaman, onun dört tane deliği var, o delikler kapanmış.” (Jable, 2010: 372/ 24 – 373, Pz); “**rudniklarda** em ben bilmem ne dema atık ema varlıklı insanlar imiştırlar onda. / ne diyeceğimi bilmiyorum artık ama varlıklı insanlar *maden ocaklarında* idiler.” (Jable, 2010: 367/ 24 – 235, Pz); “**septembarda** yani te bu aylarda. / yani işte bu aylarda, *eylül’de*.” (Jable, 2010: 368/ 24 – 251, Pz); “elli tane argat bi **smenada**. / elli tane ırgat bir *devrede*.” (Jable, 2010: 351/ 23 – 97, Yn); “**sırbiyada** bi çet satmışım kraguyevatatsta. / bir kere *sırbistanda*, kraguyevatatsta satmışım.” (Jable, 2010: 368/ 24 – 252, Pz); “bekledilar şı de bu vinkovadzın istatsiyononda, bu şı **stanitsasında**. / vinkovadzın *istasyonunda* beklediler.” (Jable,

2007: 7/43 – 35 Pz); “er bi şidir **şpayzda**. / her şey *kilerdedir*.” (MJ: 2017); “nası derlar o uluslar arası **şpeditsiyonda** cümrük işlerini ombeş sene çalıştım. / nasıl derler, uluslararası *nakliyede* on beş yıl çalıştım.” (Jable, 2007: 6/20 – 31 Pz); “yapılacağı idi yeni barakalar o **ştrumflarda** dediğimiz. / yeni barakalar dediğimiz *şirinlerde* yapılacak idi.” (Jable, 2010: 363/ 24 – 131, Pz); “angi **talasta** dinleysin radyoy? / hangi *dalgada* radyoyu dinliyorsun?” (LÇ: 2017); “**tsentarda**. / *merkezde*.” (LÇ: 2017); “**turnirlarda** onlar yazılırlar. / onlar *turnuvalara* kaydolurlar.” (Jable, 2010: 279/ 15 – 108, Mt / Gülsevin, 2009: 55); “çocuklâ oynaylâ **ulitsada**. / çocuklar *sokakta* oynuyorlar” (RT: 2018); “**vojni odsekte** işlerdi. / *askeri kurumda* çalışırdı.” (Jable, 2010: 390/ 25 – 443, Pz).

Türkçeden “+DAN” ayrılma hali ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **granitsadan** (ŞB: 346) “sınırdan”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“cittim sōra cüsterli diyniz **granitsadan** sōra. / deniz *sınırdan* sonra görünüyor, gittim.” (Jable, 2007: 4/207 – 21 Pz).

Türkçeden “+IA” vasıta hali ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **kapetanlarlen** (ŞB: 496) “yüzbaşılara”; **kekslerle** (ŞB: 508) “bisküvilerle”; **kırpaylen** (ŞB: 573) “bezle”; **maystorlen** (ŞB: 637) “ustayla”; **omladınaylen** (ŞB: 849) “gençlikle”; **produjniylen** (ŞB: 1084) “uzatma kablosuyla”; **rataylen** (ŞB: 1141) “taksitle”; **retseplerle** (ŞB: 1158) “reçetelerle”; **sankaylen** (ŞB: 1201) “kızakla”; **ştaplen** (ŞB: 1338) “bastonla”; **ştiklalarlen** (ŞB: 1340) “ökçelerle”; **teglaylen** (ŞB:1357) “kavanozla”; **teslitsaylen** (ŞB: 1366) “küçük keserle”; **zakonlen** (ŞB: 1529/Daşdemir/Efendioğlu, 2016: 12) “yasayla-kanunla”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“**kapetanlarlen** bula bula bunlari küvertiri nası küvertiri ali kurtari onlari. / *yüzbaşılara* bula bula bunların gitmesine izin veriyor, nasıl izin veriyorsa, alıyor onları kurtarıyor.” (Jable, 2010: 380/ 25 – 141, Pz); “valla ne yemişim o **kekslerle** napolitanke şimdi gürdüm mi kusacağım celır. / vallahi, yemiş olduğum o *bisküvilerle* şu an görünce içimden kusmak geliyor.” (Jable, 2010: 159/ 1 – 23, Gn); **kırpaylen** sil orasını. / orayı *bez parçası* ile sil.” (MJ: 2017); “ceceylen yapardım maltar te maltar **maystorlen**. / geceleyin usta ile *çimento* yapardım.” (LÇ: 2017); “**omladınaylen** çok alınmışım ben. / ben *gençlikle* çok ilgilenmişim.” (Jable, 2010: 165/ 2 – 29, Gn); “**produjniylen** bağla. / *uzatma* kablosu ile bağla.” (MJ: 2017); “üç **rataylen** üdersin. / üç *taksitle* ödersin.” (RT: 2018); “şimdi bu **retseptlerle** yapıli. / şimdi bu *reçetelerle* yapılıyor.” (Jable, 2010: 456/ 29 – 400, Vç); “**sankaylen** kayaysık. / *kızakla* kayıyoruz.” (NS: 2018); “cezey **ştaplen**. / *bastonla* geziyor.” (LÇ: 2017); “yüri **ştiklalarlen**. / *ökçelerle* yürüyor.” (MJ: 2017); “cetirdi reçel **teglaylen**. / *kavanozla* reçel getirdi.” (MJ: 2017); “**teslitsaylen** bitir. / *küçük keserle* tamamla.” (LÇ: 2017); “ne celmisin sen işlema işlersın sen **zakonlen**. / çalışmaya geldiysen *kanunla* çalışırsın.” (Jable, 2010: 230/ 10 – 132, Mm).

Türkçeden 3. Teklik Şahıs iyelik eki “+sI”yı almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **ceneratsiyasi** (ŞB: 320) “nesli”; **emisiyasi** (ŞB: 279) “programı-yayını”; **krilosı** (ŞB: 567) “kanadı”; **proizvodnyasi** (ŞB: 1087) “ürünü”; **pokriçesi** (ŞB: 968) “teminatı-karşılığı”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“elli birinde hamdinin **ceneratsiyasi**. / elli birinde hamdinin *nesli*.” (Jable, 2010: 297/ 16 – 82, Mt); “o gece turnike türkiyanın bi **emisiyasi** var idi güner ümid verdi. / o gece türkiyenin turnike *programı* yayınlanıyordu, güner ümit sunuyordu.” (Jable, 2010: 382/ 25 – 218, Pz); “arabanın var **krilosı**. / arabanın *kanadı* var.” (LÇ: 2017); “var mi **pokriçesi**? / *karşılığı* var mı?” (LÇ: 2017).

Türkçeden “+(n)I” Yükleme hali ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **maykasını** (ŞB: 636) “anasını”; **osiguracını** (ŞB: 866) “elektrik sigortası”; **premiyasını** (ŞB: 1039) “primini”; **saylasını** (ŞB: 1195) “kablosunu”; **stubuni** (ŞB: 1293) “direğini-kolon-sütün”; **unukani** (ŞB: 1431) “torununu”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“**maykasını** ağılatırlā. / *anasını* ağılatırlar.” (RT: 2018); “endir **osiguracını**. / elektrik *sigortasını* indir.” (LÇ: 2017); “ben işledim elli sene çimsenin **premiyasını** kaybetmedim orda işte. / işimde ben elli sene çalıştım, kimsenin *primini* kaybetmedim.” (Jable, 2010: 356/ 23 – 239, Yn); “yaklaştırdı arabasını, bağladı **saylasını**. / arabasını yaklaştıırıp *kablosunu* bağladı.” (Jable, 2010: 373/ 24 – 405, Pz); “**stubuni** almışık. / direğini almışız.” (Jable, 2010: 243/ 11 – 88, Mm); “ayşe anım dey araym **unukani** unukama dey. / ayşe hanım, torununu torunuma istiyorum diyor.” (Jable, 2010: 414/ 27 – 14, Pz).

Türkçeden “+In/nIn/nUn/non” İlgi hali ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **armıyanın** (ŞB: 46) “ordunun”; **bankovicın** (ŞB: 1179) “bankoviçin”; **bojonon** (ŞB: 1179) “bojonon”; **kolaşının** (ŞB: 1179) “kolaşının”; **robna kuçanın** (ŞB: 1179) “mallar evinin”; **savet pokrayınanın** (MC: 668) “bölgenin kurulu”; **supun** (MC: 668) “emniyet müdürlüğünün”; **şotarın** (SC/MT/DT: 764) “ördeğin”; **ştrafların** (ŞB: 1337) “vidaların”; **vozon** (ŞB: 1502) “trenin”; **yugonon** “yugonun”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“bizim askeri evi bura dom **armıyanın** üyesiymişim. / bizim askeri evimiz burada *ordu evinin* üyesi idim.” (Jable, 2010: 165/ 2 – 34, Gn); “bunlar idilar **bankovicın** değirmeninde. / bunlar *bankoviçin* değirmeninde idiler.” (Jable, 2010: 315/ 19 – 312, Pr); “**bojonon** annesi var idi. / *bojonon* annesi vardı.” (Jable, 2010: 311/ 19 – 206, Pr); “başladılar kasabaya dağılsınlar **kolaşının** bu courlar. / *kolaşinin* bu kafirleri (gavurları) kasabaya yayılmaya başladılar.” (Jable, 2010: 299/ 16 – 163, Mt); “var idi bunda **robna kuçanın** onda o şı de. / o şeyde *mallar evinin (avm'nin)* orada vardı.” (Jable, 2007: 6/69 – 33 Pz); “sōra ben çekıldım cıttım **savet pokrayınanın**. / sonra ben

ayrıldım ve *bölge kuruluna* gittim.” (Jable, 2007: 3/33 – 12 Pz); “*supun* onda o bogaza. / o sokağa *emniyet müdürlüğünün* orada.” (Jable, 2010: 384/ 25 – 313, Pz); “yumurtanın yerini koy, horozon, *şotarin* eppısının sıra. / horozun, *ördeğin*, hepsinin sıra yumurtalarının yerini diziyor ” (Jable, 2007: 5/196 – 29 Pz); “ yürürçen arabaylen dey cevşemiş *ştrafların* tekileklerin. / arabayla hareket ederken tekerleklerinin *vidaları* gevşemiş dedi.” (Jable, 2010: 372/ 24 – 364, Pz); “o conlerde çalgıların gittik tā şıye kadar istatsiyona kadar bu *vozon*. / o günlerde çalgıcılarla birlikte *tren* isyasyonuna kadar gittik.” (Jable, 2007: 7/40 – 35 Pz); “ *yugonun* o bloklarını yapardık biz o zaman. / biz ozaman *yugonun* tuğlalarını yapardık.” (Jable, 2010: 340/ 22 – 37, Yn).

Türkçeden “+ Dır/DOr” bildirme ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **kapışnitsadadır** (ŞB: 572) “kapışnitsadadır”; **kompiridir** (ŞB: 572) “patatesidir”; **manguptur** (ŞB: 643) “kabadayıdır-kopuktur”; **rangdadır** (ŞB: 1129) “derecededir”; **şaşavodor** (ŞB: 1322) “şaşkındır”; **şangdadır** (ŞB: 1321) “büfe tezgahındadır”; **şpiyundur** (ŞB: 1337) “muhibirdir-casustur”; **ştaladadır** (ŞB: 1338) “ahırdadır”; **yednaçadır** (ŞB: 471) “aynıdır-eşitlenmiş-eşdeğer”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“kırımzi cami **kapışnitsadadır**. / kırmızı cami *kapışnitsadadır*.” (Jable, 2010: 218/ 8 – 128, İp); “ niçin **kompiridir** ekersin o kompir yer altında bitişmeŞ içi efte, üç efte. / niçin *patates* ekersin, o patates iki hatta üç hafta yer (toprak) altında bitmez.” (Jable, 2010: 361/ 24 – 74, Pz); “çok **manguptur**. / çok *kabadayıdır, kopuktur*.” (LÇ: 2017); “angi **rangdadır?** / hangi *derecededir?*” (LÇ: 2017); “ **şaşavodor** cendi halinde. / kendi halinde, *şaşkındır*.” (Jable, 2010: 240/ 11 – 3, Mm); “**şangdadır**. / *büfe tezgahındadır*.” (LÇ: 2017); “ ne **şpiyundur** o. / ne *casustur* o.” (LÇ: 2017); “ **ştaladadır** ayvanlar. / hayvanlar *ahırdadır*.” (RT: 2018); “kırklan cigerlen **yednaçadır** o kırmızıdır ema kırmızının içinde çok kaliteli olur. / gırtlak ciğerle *eşdeğerdir* o kırmızıdır ama kırmızının içinde çok kaliteli olur.” (Jable, 2007: 2/65 – 8 Pz).

Türkçeden “+ IAr” çokluk ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **otobuslar** (ŞB: 54) “otobüsler”; **banketler** (ŞB: 67) “şölenler”; **bluzalar** (ŞB: 101) “kazaklar”; **igrankalar** (ŞB: 396) “dans partileri”; **granatalar** (ŞB: 346) “el bombaları”; **kovaçlar** (ŞB: 557) “demirciler”; **ploçalar** (ŞB: 939) “fayans-plaka-lehva”; **politiçarlar** (ŞB: 973) “siyasiler”; **protseduralar** (ŞB: 1081) “işlemler”; **prosyaklar** (ŞB: 1093) “dilenciler”; **prugcilar** (ŞB: 1108) “raycılar”; **soklar** (ŞB: 1256) “meşrubatlar”; **stokolar** (ŞB: 1284) “hayvanlar”; **struyalar** (ŞB: 1292) “elektrikler”; **şaranlar** (ŞB: 1321) “sazan balıkları”; **şatorlar**² (ŞB: 1323) “çadırlar (c-ş); **ştrayktadırlar** (ŞB: 1341) “grevdedirler”; **zeneler** (ŞB: 1587) “kadınlar”.

² Sırpçadan alınmış sanılan kelimenin aslı Türkçedir. “çadır” kelimesinin kelime başındaki ç-ş’ye, kelime ortasındaki d-t’ye, kelime sonundaki kalın, dar, düz “ı” ünlüsü yuvarlaklaşır.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“o zaman **otobüsler** yog imiştir yolculari cetırsınlar çüylerden. / köylerden yolcuları getirmek için o zaman *otobüsler* yoktu.” (Jable, 2010: 366 / 24 – 199, Pz); “dişiler ayrı erkekler yog imiştir biz birlikte düğün, şindi **banketler** şindi, şindi bir hepisi. / *şölenlerimizde* erkekler ve kadınlar birlikte değildi, şimdi *düğünlerde* hepsi birlikte.” (Jable, 2010: 418/ 27 – 128, Pz); “cütürürdük biz deyalım ya bi **bluzalar** o zaman havlılar. / biz diyelim o zaman bazı havlılar, *kazaklar* götürürdük.” (Jable, 2010: 417/ 27 – 90, Pz); “ var imiştir evet **igrankalar**. / evet *dans partileri* vardı.” (Jable, 2010: 165/ 2 – 37, Gn); “ **granatalar**, toplar er bişiyi yeliştirdi. / *el bombalarını*, topları, her şeyi yerleştirdi.” (Jable, 2010: 387/ 25 – 333, Pz); “ deyem **kovaçlar** bi vakıt bunlar. / bir zaman bunlar *demirciler* diyeyim.” (Jable, 2010: 299/ 16 – 159, Mt); “ var o demirden o **ploçalar**. / demirden *levhalar* var ya.” (Jable, 2010: 340/ 22 – 46, Yn); “ em millet yavaş yavaş bizim **politıçarlar** olson kadetepe türklerden, olson boşnaklardan, olson arnavutlardan atık millet bunlara inanmay. / türklerden kadetepe olsun, boşnaklardan olsun, hem arnavutlardan olsun, bizim *siyasiler* olsun millet yavaş yavaş artık bunlara inanmıyor.” (Jable, 2010: 395/ 25 – 560, Pz); “ **protseğuralar** uzun. / uzun *işlemler*.” (RT: 2018); “**prosyaktırlar** onlar. / onlar *dilencidirler*.” (LÇ: 2017); “ **prugcılar**, sırmacılar, bozacılar sokakta ne satardılar. / sokakta satan, *raycılar*, sırmacılar, bozacılar.” (Jable, 2010: 304/ 19 – 6, Pr “ lokum **soklar** bi şe falan hem içki başka bi şe yok. / lokum, *meşrubatlar*, içki başka bir şey falan yok.” (Jable, 2010: 209/ 6 – 77, Db); “ **stokolar** misal alni bizi. / *hayvanlar*, bizi örnek alın.” (Jable, 2010: 168/ 2 – 110, Gn); “ içinci cece **struyalar** citti. / ikinci gece elektrikler kesildi.” (Jable, 2010: 375/ 25 – 22, Pz); “ **şaranlar** vallay bilmem. / *sazan balıkları* vallahi bilmem.” (Jable, 2010: 168/ 2 – 126, Gn); “ beçi duymisınız o vakıtta yandı bi **şatorlar** bi şiler / belki duymuşsunuz bazı *çadırlar*, bir şeyler yandı.” (Jable, 2007 4/73 – 16 Pz); “ **ştrayktadırlar**. / *grevdedirler*.” (RT: 2018); “ ne erkekler, ne **zeneler** nerde bi cümbüş orda. / nerde bir cümbüş hem erkekler, hem *kadınlar* orada.” (Jable, 2010: 326/ 20 – 181, Pr).

Türkçeden “+m/+(a/e, ı/i; u/ü)m” 1. Teklik şahıs iyelik eki almış Kosova Türk Ağızlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **regalım** (ŞB: 1161) “raflı dolabım”; **unukam** (ŞB: 1431) “torunum”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“**regalım** iki metre. / *mobilyam* iki metre.” (Jable, 2010: 162/ 1 – 97, Gn); “ içi **unukam** vardır iç bırsı begenmedılar zanādımı işlema. / iki *torunum* var hiç biri zanaatımı çalışmak için beğenmedi.” (Jable, 2007: 2/132 – 10 Pz).

Türkçeden “+li” isimden isim yapma eki almış Kosova Türk Ağızlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **kulumli** (ŞB: 583) “çatılı”; **presekli** (ŞB: 1046) “kesit (odun); **sırpli** (ŞB: 1322) “sırp”; **şarkoli** (ŞB: 1322) “alaca”; **vranyeli** “vranyeli”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“ derlar **kulumli** ne derlar anladın mı? / *çatılı* derler anladın mı?” (Jable, 2010: 361/ 24 – 62, Pz); “ duvarın iççinde o da **presekli** kuyardık çamaşırılāmızı em sandık.” (Jable, 2007: 4/152 – 19 Pz); “

onon sâybı bi **sırpli**. / onun bir *sırp* sahibi” (Jable, 2010: 360/ 24 – 35, Pz); “**şarkoli** çüpek. / *alaca* köpek.” (LÇ: 2017); “orda bi **vranyeli** vay idi bi komutan. / orada bir *vranyeli* komutan vardı.”(Jable, 2010: 159/ 1 – 13, Gn).

Türkçeden “+Ilk / Iuk” isimden isim yapma eki almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **maystorluk** (ŞB: 637) “ustalık”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“kuyardık bogdaylayı içeri **maystorluk** işlerdik. / içeri buğdayları koyardık, *ustalık* (inşaat) işlerdik (çalışırdık).” (Jable, 2010: 235/ 10 – 279, Mm).

Türkçeden “-DI” görülen geçmiş zaman eki almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **otkupoydi** (ŞB: 879) “satılıktı”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“bi zeman **otkupoydi**. / bir zamanlar *satılıktı*.” (Jable, 2010: 233/ 10 – 217, Mm).

Türkçeden “- mA” olumsuzluk ekini almış Kosova Türk Ağzlarında kullanılan Sırpça kelimeler:

Sırp – Hırv – Boşn: **çaçkalama** (ŞB: 149) “kurcalama”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“kaşınma, **çaçkalama**. / kaşınma, *kurcalama*.” (RT: 2018).

Türkçe ek almadan Kosova Türk Ağzlarında kullanılan bazı Sırpça kelimeler:

Yabancı bir kelime olan “aksiyon” kelimesi Sırpçadan ek alarak ve Sırpçada kullanıldığı şekil ile kullanılır.

Sırp – Hırv – Boşn: **aktsiya** (ŞB: 20) “eylem”; **akumlatorska** (ŞB: 23) “akü fabrikası”; **apoteka** (ŞB: 42) “eczane”; **austrohungarska** (ŞB: 53) “austro macaristan”; **aut** (ŞB: 53) “tac”; **bandera** (ŞB: 67) “direk”; **batariya** (ŞB: 72) “pil”; **blagajna** (ŞB: 96) “vezne”; **bog** (ŞB: 102) “allah”; **borats** (ŞB: 108) “savaşçı”; **bratsvo** (ŞB: 113) “kardeşlik”; **bubnyere** (ŞB: 122) “davulcu”; **bucet** (ŞB: 124) “bütçe”; **burma** (ŞB: 128) “halka”; **cemper** (ŞB: 260) “kazak”; **çika** (ŞB: 160) “amca”; **çistaç** (ŞB: 163) “temizlikçi”; **çlan** (ŞB: 163) “üye”; **dedamraz** (ŞB: 211) “kış dede-noel baba”; **dejurni** (ŞB: 197) “nöbetçi”; **dirjava** (ŞB: 245) “devlet”; **dom** (225) “yurt-ev”; **dovolno** (ŞB: 235) “yeterli”; **dozvola** (ŞB: 236) “ehliyet-ruhsat”; **drogiraş** (ŞB: 241) “heroinman”; **duplo** (ŞB: 251) “iki katı”; **falts** (ŞB: 292) “sahte”; **funktsiyoner** (ŞB: 311) “görevli-yönetici”; **glup** (ŞB: 332) “salak”; **gotovo** (ŞB: 341) “hazır”; **gradski** (ŞB: 344) “şehir içi”; **humanitarna** (ŞB: 349) “yardım kuruluşu”; **imitira** (ŞB: 400) “taklit”; **injinyer** (ŞB: 414) “mühendis”; **inspektor** (ŞB: 409) “müfettiş”; **interventsiya** (ŞB: 413) “torpil”; **izlog** (ŞB: 447) “vitrin”; **japin** (MC: 809) “kertenkele”; **jirtva** (ŞB: 1594) “kurban”; **jivo** (ŞB: 1591) “canlı”; **jmigavats** (ŞB: 1593) “sinyal lambası”; **jurka** (ŞB: 1595) “eğlence”; **kantselariya** (ŞB: 493) “yazıhane”; **kavuç**

(ŞB: 506) “kanepa”; **kiks** (ŞB: 511) “hata”; **klavir** (ŞB: 517) “piyano”; **krist** (ŞB: 574) “haç”; **krivina** (ŞB: 569) “viraj”; **krug** (ŞB: 575) “tur”; **komandır** (ŞB: 532-Daşdemir/Efendioğlu, 2016: 8) “komutan”; **komisiya** (ŞB: 534) “jüri”; **konobar** (ŞB: 541) “garson”; **kontrolisa** (ŞB: 544) “kontrol ediyor”; **kopriva** (ŞB: 549) “ısrırgan otu”; **koruptiran** (ŞB: 553) “rüşvetli”; **kotska** (ŞB: 524) “kumar”; **kupaça** (ŞB: 585) “mayo”; **kvaçilo** (ŞB: 590) “debriyaj”; **lançano** (ŞB: 598) “bağlı”; **liçna karta** (ŞB: 608) “kimlik”; **luster** (ŞB: 623) “avize”; **margarin** (ŞB: 646) “yağ”; **maykuti** (ŞB: 636) “anani”; **mayor** (ŞB: 637) “yarbay”; **meditsina** (ŞB: 654) “tıp”; **mitrolyoz** (ŞB: 675) “otomatik tüfek”; **munitsiya** (ŞB: 700) “mühimmat”; **naçalnik** (ŞB: 708) “emniyet müdürü-amir”; **nalog** (ŞB: 724) “emir”; **nameştay** (ŞB: 726) “mobilya”; **naviyaç** (ŞB: 746) “tarafdar”; **obavezno** (ŞB: 808) “mutlaka”; **odgovornost** (ŞB: 824) “sorumluluk”; **odmor** (ŞB: 828) “tatil”; **ofanziva** (ŞB: 836) “taaruz”; **oficir** (836) “subay”; **oktombar** (ŞB: 846) “ekim”; **okupator** (ŞB: 846) “işgalci”; **osnovna** (ŞB: 870) “ilk öğretim”; **ostavka** (ŞB: 872) “istifa”; **otpust** (ŞB: 881) “vesika”; **ozbilno** (ŞB: 886) “ciddi”; **paprika** (ŞB: 898) “biber”; **patrola** (ŞB: 909) “devriye”; **peçat** (ŞB: 912) “mühür”; **pedagoška** (ŞB: 912) “pedagoji okulu”; **penkala** (ŞB: 915) “mürekkep kale”; **pogon** (ŞB: 960) “tesis”; **poklon** (ŞB: 966) “hediye”; **pomata** (ŞB: 978) “krem”; **pomoç** (ŞB: 980) “yardım”; **poplava** (ŞB: 985) “sel”; **poslovoca** (ŞB: 995) “amir”; **poštenski** (ŞB: 1002) “adilce-dürüstçe”; **potez** (ŞB: 1004) “hamle”; **poziv** (ŞB: 1016; SC: 1997: 250) “çağrı”; **praksira** (ŞB: ?) “uygulama”; **prekidaç** (ŞB: 1035) “priz”; **prekomanda** (ŞB: 1036), **presendik** (ŞB: 1030) “başkan”; **presedništvo** (ŞB: 1030) “başkanlık yönetimi”; **pritisak** (ŞB: 1075) “baskı”; **privat** (ŞB: 1076) “özel”; **proklet** (ŞB: 1088) “iğrenç”; **proliv** (ŞB: 1090) “ishal”; **prost** (ŞB: 1098) “basit”; **punkt** (ŞB: 1116) “karakol kontrol noktası”; **punoletan** (ŞB: 1116) “yetişkin-ergen”; **pusto** (ŞB: 1117) “ıssız”; **raspasan** (ŞB: 1134) “yıpranmış”; **raspolojen** (ŞB: 1136) “keyiflilik”; **razlika** (ŞB: 1149) “fark”; **razrecivaç** (ŞB: 1153) “tiner”; **referent** (ŞB: 1160) “kayıt görevlisi”; **repart** (MC: 844) “bölüm”; **revolutsiya** (ŞB: 1171) “klinik”; **ribar** (ŞB: 1174) “balıkçı”; **riska** (ŞB: 1179) “dilim”; **rov** (ŞB: 1183) “hendek”; **rukovodilats** (ŞB: 1188) “yönetici”; **samoupravlyanye** (ŞB: 1199) “öz yönetim”; **sanktsiya** (ŞB: 1201) “yaptırım”; **sebiçan** (ŞB: 1209) “bencil”; **signal** (ŞB: 1218) “işaret”; **sigura** (ŞB: 1218) “güvenli”; **snima** (ŞB: 1254) “kayıt”; **soba** (ŞB: 1255) “oda”; **sotsiyalno** (ŞB: 1256) “sosyal”; **spona** (ŞB: 1264) “bağ”; **spoy** (ŞB: 1263) “temas”; **stav** (ŞB: 1279) “duruş”; **staza** (ŞB: 1280) “parkur”; **sucenye** (ŞB: 1298) “duruşma”; **sud** (ŞB: 1296) “mahkeme”; **sudiya** (ŞB: 1297) “hakim”; **supa** (ŞB: 1302) “çorba”; **suzavats** (ŞB: 1306) “göz yaşartıcı”; **svetski** (ŞB: 1312) “dünyaca”; **şalgarep** (MC: 621) “havuç”; **şalter** (ŞB: 1320) “gişe”; **şaybne** (ŞB: 1319) “vida pulu”; **şlag** (ŞB: 1353) “krem”; **şina** (ŞB: 1329) “ray”; **şlep** (ŞB: 1334) “nakliye”; **şlepac** (ŞB: 1241) aslı **slepac** (MC: 869) “kör”; **şleper** (1334) “tır”; **şpits** (ŞB: 1337) “sivri”; **şporet** (MC: 1206) “elektrikli soba”; **şprints** (ŞB: 1337) “şırınga”; **ştapiç** (ŞB: 1338) “ince çubuk”; **şumar** (ŞB: 1343) “ormancı”; **şverts** (ŞB: 1346) “kaçakçılık”; **taniraça** (ŞB: 1354) “tur”; **teçnost** (ŞB: 1357) “sıvı”; **teşko** (ŞB: 1366) “ağır”; **tombola** (ŞB: 1376) “tombala”; **traditsiya** (ŞB: 1386) “gelenek”; **tserada** (ŞB: 133) “branda bezi”; **tsitsiya** (ŞB: 134) “cimri”; **uçenik** (ŞB: 1408) “öğrenci”; **udba** (ŞB: 1415) “sırp istihbaratı-içişleri”; **ugovor** (ŞB: 1415) “sözleşme”; **ulye** (ŞB: 1425) “yağ”; **urbanizam** (ŞB: 1438) “kentçilik”; **vaktsina** (ŞB: 1468) “aşı”; **vatrogasats** (ŞB: 1473) “itfayeci”; **venats** (ŞB: 1484) “çelenk”; **veteran** (ŞB: 1480) “kıdemli”; **veza** (ŞB: 1480) “bağlantı”; **vezist** (ŞB: 1481) “muharebeci”; **vinkla** (ŞB: 1485) “açı ölçer”; **viseçi** (ŞB: 1487) “mutfak dolapları”; **virşle** (ŞB: 1486) “bir çeşit sosis”; **volan** (ŞB: 1500) “direksiyon”; **yavi** (ŞB:

469) “bildirmek”; **yavno** (ŞB: 469) “açıkça”; **zadruga** (ŞB: 1520) “kooperatif”; **zapoşlen** (ŞB: 1543) “bayraktar”; **zastanik** (ŞB: 1549) “işi olan”; **zenne** (ŞB: 1586) “kadın”; **zupčanik** (ŞB: 1578) “dişli çark”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“o fadil hoca beligratta bindiri bi koca adam elli altıda **aktsiya**. / elli altıda o fadil hoca bir koca adamı bindirir, hareket (aksiyon) başlar.” (Jable, 2010: 233/10 – 223, Mm); “şindi **akumlatorska** orda imiş medrese. / şu an akü fabrikasının yerinde medrese imiş.” (Jable, 2010: 283/15 – 243, Mt); “ bunlar hepisidırlar ştor da bücünçi **apoteka** bojura karşı. / bunların hepsi işte orada bugünkü eczane bojurun (otel) karşısındalar.” (Jable, 2010: 318/19 – 398, Pr); “ bin dokuyüz ombeşinde ne zaman **austro hungarska** kalkay bugaristan da müteffigi. / bin dokuz yüz on beşinde ne zaman avustro - macaristan ayağa kalkıyor bulgaristan da onun müteffigi.” (Jable: 2010: 181/ 5 – 29, Db); “topi atti **auda** / topu *taca* attı” (LÇ: 2018); “ toplanırdık burda **bandera** sıra bizim toplanırdık yapardık cümbür. / buradaki direk yanında toplanırdık bizler sıra sıra cümbüş yapardık.” (Jable, 2010: 281/ 15 – 173, Mt); “**batariya** lazım. / *pil* lazım.” (RT: 2018); “**blagayna** derlar. / *vezne* derler.” (LÇ: 2017); “ em oynaydı yerinden cour **bog** daga çuva. / kafir hem yerinden kımıldanırdı, hem de **allah** korusun derdi.” (Jable, 2010: 182/ 5 – 68, Db); “ tito zamanı **bratstvo** yedinstvo aramışlar bizdeni. / tito zamanında bizden kardeşlik birlik istemişler.” (Jable, 2010: 278/ 15 – 83, Mt); “iki kişi gitaraya vururdiılar biz **bubnyere**. / iki kişi gitarı biz davul çalardık.” (Jable, 2010: 165/ 2 – 38, Gn); “o vakit imiş ayri **bucet**. / o zaman ayri bütçe vardı.” (Jable, 2010: 279/ 15 – 130, Mt); “ **burma** takılır. / *halka* takılır.” (LÇ: 2017); “ **cemper** onları bilmiş mesela babam. / kazakları mesela babam bilmiş.” (Jable, 2010: 173/ 3 – 74, Gn); “ şte sırçede ayt **çika** kosto bunlar bililar o sırçeyi. / işte sırçede kosto amca bunlar o sırçayı biliyorlar.” (Jable, 2010: 182/ 5 – 61, Db); “odor **çistaç**. / o *temizlikçidir*.” (LÇ: 2017); “ orda iki sene **çlan** de imişim. / iki sene orada üye idim.” (Jable, 2010: 165/ 2 – 33, Gn); “ celdi **dedamraz**. / *kışdede / noel baba* geldi.” (LÇ: 2017); “ onda nice **dejurni** atardi onda ya bi çet o cünlen da ceceylen da. bazan gece, bazan gündüz *nöbetçi* gibi *oraya yazardı*” (Jable, 2010: 370/ 24 – 312, Pz / Gülsevin, 2009: 55); “ nedir **dirjava** işi dey yiysin sağlam. devlet işi neyse sağlam yiyorsun diyor.” (Jable, 2010: 356/ 23 – 230, Yn); “ofitsirski **dom** çeşmesi. / *subay evi çeşmesi* ” (Jable, 2010: 313 /19 – 267, Pr); “ bana kadar **dovolno** pare var. / bana *yeterince* para var.” (Jable, 2007: 4/19 – 14 Pz); “ saruş mi, **drogiraş** mi ne dersen de. / sarhoş mu, *heroinman* mı, ne dersen de.” (Jable, 2010: 384/ 25 – 272, Pz); “ **duplo** kazandı. / *iki kat* kazandı.” (LÇ: 2017); “ biz oynamışık beçim türçe ama oynamışık *o* bizim **falts** türçe. / belki biz türkçe oynadık ama onu biz *sahte* türkçe oynadık.” (Jable, 2010: 279/ 15 – 127, Mt); **funktsiyoner** dediğimiz. / *yönetici/ idareci* dediğimiz.” (Jable, 2010: 178/ 4 – 128, Gn); “e be **glup**. / *ey bre salak*.” (LÇ: 2017); “biz türk be kârdaş elle **gotovo**. / biz türküz kardeş el ile *tamam*.” (Jable, 2010: 355/ 23 – 206, Yn); “ **gradski** autobus. / *şehiriçi / halk otobüsü*.” (LÇ: 2017); “ celdi te o **humanitarna** o şiler, dagididilar ekmek, un, ya yok çok dil, dil çok. / *yardım kuruluşları* o şeyler geldi, çok değil ama ekmek, un dağıtıyorlardı.” (Jable, 2010: 391/ 25 – 457, Pz); “çağırıldılar prizeren ne **imitira** edi türklere prizrenin luan daka. / prizrene çağırıyorlardı, luan daka türklere *taklit* ediyordu.” (Jable, 2010: 278/ 15 – 89, Mt); “var çeşit doktor, çeşit **injinyer**. / çeşit doktor, çeşit mühendis vardır.” (Jable, 2010: 439/ 28 – 446, Vç); “bu ad için bağlaym mesela vay idi **inspektor** vardır sarayevo çüftecinin yokarısi ismailin onlar. / bu isim için bağıyorum mesela sarayevo

köftecisinin yukarısında ismailin onlara yakın *müfettiş* vardı.” (Jable, 2007: 2/98 – 9 Pz); “aray **interventisya**. / *torpil* istiyor.” (LÇ: 2017); “izlog cüzeldir. / vitrin güzeldir. (LÇ: 2017); “**japın** tonda şide düşekte. / *kertenkele* şeyde işte orada, düşekte.” (Jable, 2010: 220/ 9 – 48, İp); “bulmuş bi **jırtva**. / bir *kurban* bulmuş.” (LÇ: 2017); “onlar **jivo** kapıda şamarları bu binmiş masanın üstüne. / bu masanın üstüne binmiş, onlar kapıda *canlı* alkışlıyorlardı.”(Jable, 2010: 325/ 20 – 136, Pr); “sola very **jmigavats** saga düney. / sola *işaret* ediyor, sağa dönüyor.” (LÇ: 2017); “hem şimdi prizrenliler her cün yapaylar **jurka**. / şimdi prizrenliler her gün eğlence yapıyorlar.” (Jable, 2010: 252/ 12 – 95, Mm); “berbat olmuş **kantselariya**. / *yazıhane* berbat olmuş.” (LÇ: 2017); “ona derlar **kavuç**. / ona *kanepa* derler.” (LÇ: 2017); “yaptı bi **kiks** te. / işte bir *hata* yaptı.” (LÇ: 2017); “**klavir** çalay. / *piyano* çalıyor.” (LÇ: 2017); “takmış bi **krist**. / bir *haç* takmış.” (LÇ: 2017); “yolda **krivina** celi. / yolda *viraj* yaklaşıyor.” (LÇ: 2017); “yaptım bi **krug** velespitlen. / bisikletle bir *tur* attım.” (LÇ: 2017); “aşçeriyadaymıştır **komandır**. / orduda *komutandı*.” (LÇ: 2017); “celdi söra **komisiya**. / sonra *jüri* geldi.” (Jable, 2010: 370/ 24 – 332, Pz); “kavede **konobar**. / *garson* kahvede.” (LÇ: 2017); “oradan **kontrolisa** edey dert bogaz. / dört sokak oradan kontrol ediyor.” (Jable, 2010: 387/ 25 – 345, Pz); “yapılırdı hedırlezde **kopriva** pitesi. / hıdırellezde ısırgan otu böreği yapılırdı.” (Jable, 2010: 325/ 20 – 158, Pr); “en fena adamları, en **koruptiran** insanları oraya cetiri. / rüşvete karışan adamları, en kötü insanları oraya getiriyor.” (Jable, 2010: 396/ 25 – 598, Pz); “oynay **kotska**. / *kumar* oynuyor.” (LÇ: 2017); “alırdık **kupaça**. / mayo alırdık.” (Jable, 2010: 321/ 20 – 27, Pr); “arabada var **kvaçilo**. / *debriyaj* arabada var.” (LÇ: 2017); “birbirne **lançano**. / birbirine *bağlı*.” (LÇ: 2017); “aradı benden **liçna karta**. / benden *kimlik* istedi.” (LÇ: 2017); “takılıdır **luster**. / *avize* takılıdır.” (MJ: 2017); “**margarin** bu şeyleri o vakit kulanmamışık. / o zaman bu şeyleri **yağı** kullanmamışız.” (Jable, 2010: 172/ 3 – 35, Gn); “bülersın dobro vreçē ā **maykuti**. / iyi akşamlar, *anani*, bilirsin.” (Jable, 2010: 230/ 10 – 149, Mm); “bir subay **mayor**. / bir subay, *yarbay*.” (Jable, 2010: 302/ 16 – 226, Mt); “şimdi **meditsina** ilaçları şileri yok. / şimdi tıp ilaçları, şeyleri yok.” (Jable, 2010: 405/ 26 – 234, Pz); “odur şini turkiyada **mitiriyoz** da aldı. / o şimdi türkiyededir, şarjör de aldı.” (Jable, 2010: 233/ 10 – 234, Mm); “tonlen **munitsiya**, granatalar, toplar er bişiyi yelıştırdi. / mühimmat, el bombaları, toplar tonla, her şeyi yerleştırdi.” (Jable, 2010: 387/ 25 – 332, Pz); “kaldi stane periç **naçalnik** supun gilanda. / gilanda içişleri *emniyet müdürü amir* stane periç kaldı.” (Jable, 2010: 180/ 5 – 15, Db); “verdi bi **nalog**. / bir *emir* verdi.” (LÇ: 2017); “isla **nameştay** var evinde. / evinde iyi *mobilya* var.” (MJ: 2017); “naviyaç partizanındır. / partizan takımının taraftarıdır.” (LÇ: 2017); “var imiştir ya vera nauka **obavezno**, türçe dili oni var imiştir. / din bilimleri bölümü vardı, *kesinlikle türk dili* vardı.” (Jable, 2007: 3/47 – 12 Pz); “işte var **odgovornost**. / işte *sorumluluk* var.” (RT: 2018); “senede bi **odmor** yapar. / yılda bir *tatil* yapar.” (LÇ: 2017); “seçis vaktında sırplılar bi **ofanziva** yaptılar. / saat sekiz gibi sırpilar bir *taaruz* yaptılar.” (Jable, 2010: 379/ 25 – 126, Pz); “altı asker bi **ofitsir**. altı asker, bir *subay*.” (Jable, 2010: 238/ 10 – 360, Mm); “sedamnestok **oktombar** ruska revolutsiya olmayaydı çemal paşa hiç ebedi yigirmi beşine kadar hüçümet kuramazdı türkiyada. / on yedi *ekim* rus devrimi olmasaydı, mustafa kemal paşa (atatürk) türkiyede yirmi beşine kadar hükümet kuramazdı.” (Jable, 2010: 190/ 5 – 300, Db); “kouktilar italiyanlara karşı **okupator** çekılsın buradan faşizam. / italyan faşizmine, *işgaline* karşı buradan çekilmesi için kalktılar / ayaklandılar.” (Jable, 2007: 3/57 – 13 Pz); “mitep yalnız **osnovna**, dert sene, dert seneymiştir. / sadece ilköğretim okulu dört yıllık idi.” (Jable, 2007: 3/46 – 12 Pz); “verırsın **ostavka**. / *istifa* edersin.” (RT: 2017); “demek o **otrust** alamamış biz otprus

derdik. / biz *vesika* derdik, demek vesikayı alamamış.” (Jable, 2010: 178/ 4 – 119, Gn); “er bi şidir **ozbilno**. / her şey *ciddidir*.” (RT: 2017); “more (ayol) **paprika** da satarsın. / ayol biber de satarsın.” (Jable, 2010: 168/ 2 – 126, Gn); “çünkü **patrola** ettikleri zaman biz cürdük insanlari, üle cençleri tutaydılar hırsızlari bragaydılar. / çünkü biz insanları *devriye* ettikleri zamanda gördük, öyle (sağlam) gençleri tutuyordular (yakalıyorlardı), hırsızları bırakıyorlardı.” (Jable, 2010: 394/ 25 – 537, Pz); “vurulur **peçat**. / *mühür* vurulur.” (LÇ: 2017); “o vakit derdilar **pedagoška** vişa pedagoška şkola. / o zaman yüksek pedagoji okulu derlerdi.” (Jable, 2010: 185/ 5 – 149, Db); “penkala almış yazay. / almış mürekkep kalemi yazıyor.” (RT: 2018); “cittik açtık bi bi **pogon**. / gittik bir tesis açtık.” (Jable, 2010: 352/ 23 – 124, Yn); “verdi bi **poklon** ona. / ona bir *hediye* verdi.” (LÇ: 2017); “bizde karilar **pomata** sürer. / bizde kadınlar *krem* sürer.” (MJ: 2017); “**pomoç** derdilar. / *yardım* derlerdi.” (Jable, 2010: 295/ 16 – 50, Mt); “o vakit deydik aldi **poplava**. / o zaman *sel* aldı diyorduk.” (Jable, 2010: 271/ 14 – 52, Mt); “nice **poslovoca** bi kaç sene oturdum orda. / *amir* gibi birkaç sene orada bulundum.” (Jable, 2010: 349/ 23 – 31, Yn); “süleyam **poštenski**. / *dürüstçe* söyleyelim.” (LÇ: 2017); “bi **potez** yaptı. / bir *hamle* yaptı.” (LÇ: 2017); “yok ugurlamadilar celdi **poziv**. / hayır uğurlamadılar, *çağrı* geldi.” (Jable, 2010: 236/ 10 – 300, Mm); ” onda da bayağı bi em **praksira** oldom, ema yok bizde biz işlersık. ama bizde yok biz çalışırız, orada da bayağı *uygulama* yaptım, tecrübeli oldum.” (Jable, 2007: 2/57 – 8 Pz); “**prekidaç** satna al. / *priz* satın al.” (LÇ: 2017); “kırk gün şofer gibi sōna attilar **prekomanda** beni. / kırk gün şofördüm, sonra *tayinim* çıktı.” (Jable, 2010: 159/ 1 – 6, Gn); “o da vaşam **presednik** derdilar. / o da sizin *başkan* derlerdi.” (Jable, 2010: 336/ 21 – 27, Pr); “var imiştir bizim **presedništvo**. / bizim *başkanlık* (yönetim) vardı.” (Jable, 2010: 165/ 2 – 31, Gn); “yapay çok **pritisak**. / çok *baskı* yapıyor.” (LÇ: 2017); “başladı yabi özel bū **privat** firmalā cütürma. / özel şirketler götürmeye başladı.” (Jable, 2010: 250/ 12 – 29, Mm); “**proglasi** etti üçümet. / hükümet *duyurdu*.” (LÇ: 2017); “**proklet** birisiydi. / *iğrenç* biriydi.” (LÇ: 2017); “tutmuş **proliv**. / *ishal* olmuş.” (LÇ: 2017); “**prost** bi şı bu. / *basit* bir şey bu.” (LÇ: 2017); “yüz metro karşıda bi **punkt** kurdi sırplilar. / karşıda yüz metre uzaklıkta sırlar bir karakol kontrolü kurdu.” (Jable, 2010: 387/ 25 – 345, Pz); “sōra çüverıldım nice ne **punoletan** cibi. / sonra *yetişkin* gibi geri döndüm.” (Jable, 2007: 3/55 – 13 Pz); “osmanli ne deysin şimdi nāsı cüzükti sana bu türkiye dedim **pusto** osmanlı devleti. / osmanlı ne diyorsun, şimdi sana nasıl gözüktü bu türkiye, *özlemlı* osmanlı devleti dedim.” (Jable, 2010: 183/ 5 – 94, Db); “**raspasan** birisi. / *yıpranmış* biri.” (LÇ: 2017); “çok **raspolojen**. / çok *coşkulu*.” (LÇ: 2017); “ama mamuşa o vakitle şe şimdi bük **razlika** var. / ama o zamanla şu an ki mamuşanın büyük farkı vardır.” (Jable, 2010: 358/ 23 – 279, Yn); “atarsın biraz **razrecivaç**. / biraz *tiner* koyarsın.” (LÇ: 2017); “mesela askerlıkte biraz imiştir nici **referent** kivermedilar bizi. / mesela askerlıkte *kayıt görevlisi* gibi bir memur gitmemize izin vermedi.” (Jable, 2010: 343/ 22 – 118, Yn); “bi **repart** açtık ordan düşeydik mising. / bir bölüm / *klinik* açtık, orada *tunç* döküyorduk. (Jable, 2010: 352/ 23 – 124, Yn/ Gülsevin, 2009: 55); “**revolutsiya** olmayaydı. / *devrim* olmasaydı.” (Jable, 2010: 190/ 5 – 300, Db); “coldi gerçeğin bülent **ribar** işledık bir buçuk sene içi sene priştineden. / priştineden gerçek derneğinden bülent *balıkçı* geldi, bir buçuk, iki yıl çalıştık.” (Jable, 2010: 279/ 15 – 122, Mt); “bi **riska** ekmek. / bir *dilim* ekmek.” (LÇ: 2017); “insanlari cençleri **rov** açma alidilar. / insanları, gençleri hendek açmak için alıyorlardı.” (Jable, 2010: 378/ 25 – 83, Pz); “imiştir bük **rukovodilats**. / büyük *yöneticiydi*.” (LÇ: 2017); “titonun yugoslavyasını yıkan, yikti **samoupravlyanye**. / titonun yugoslavyasını yıkan özyönetimdir.” (Jable, 2010: 193/ 5 – 386, Db); “

yaptılar **sanktsiya**. / *yaptırım* yaptılar.” (RT: 2018); “çok **sebiçan**. / çok *bencil*.” (LÇ: 2017); “ veri **signal**. / *işaret* ediyor.” (LÇ: 2017); “ her türklerin adı **sigura** etmemiş. / türklerin adını (*sigorta etmemiş*) *korumamış*.” (Jable, 2010: 281/ 15 – 187, Mt); “ şinik mi **snima** ettin ama şini ceç. / şimdi geç ama şimdi mi *kaydettin*? ” (Jable, 2010: 239/ 10 – 384, Mm); “ kaç **soba** var? / kaç *oda* var.” (RT: 2018); “burda deylar **sotsiyalno** sotsiyalno pomoç derdilar o vakit biz hep sırpçe kullanırdık. / bizde *sosyal yardım* hep sırpça kelimeler kullanılırdı.” (Jable, 2010: 295/ 16 – 49, Mt); “var imiştir üç dert **soba**. / üç, dört oda var idi.” (Jable, 2010: 360/ 24 – 30, Pz); “ **spona** vardır. / *bağ* vardır.” (LÇ: 2017); “almış **spoy**. / *temas* olmuş.” (LÇ: 2017); “**stav** etmeg için efendim. / efendim (*dik - kararlı*) *duruş* için.” (Jable, 2010: 233/ 10 – 239, Mm); “ kaç **staza** var? / kaç *parkur* var?” (RT: 2018); “çüverin se var o şiy **sucenye**. / *koyverin* (izin verin) çünkü dava görülecek.” (Jable, 2010: 237/ 10 – 340, Mm); “mamuşali **sud** oldi onda. / orada, mahkemede *mamuşalının* davası görüldü.” (Jable, 2010: 234/ 10 – 266, Mm); “ hem bu vıçıtırnli **sudiya** neymiş unudim adını türk. / hem bu vıçıtırnli türk hakim adı neymiş(di), unutuyorum.” (Jable, 2010: 276/ 15 – 35, Mt / Gülsevin, 2009: 55); “yeyS **supa** ade sen da. / sen de gel *çorba* içiyoruz.” (LÇ: 2017); “hüçümet işinden gelirdi evde **şalgarep**, magdonoz o courların o şeylerini hep cümerdi. / hükümet işinden gelirdi, evde *havuç*, maydanoz gavurların o şeylerini, hepsini gömerdi.” (Jable, 2010: 329/ 20 – 253, Pr); “ karşıdadır **şalter**. / *gişe* karşıdadır.” (LÇ: 2017); “ **şaybne** derlar ona. / ona *vidapulu* derler.” (LÇ: 2017); “tekirleklerin etrafına birer **şina** koyardılar. / tekerleklerin etrafına birer ray koyarlardı.” (Jable, 2010: 306/ 19 – 75, Pr); “ tortaya **şlag** atarsın. / pastaya *krem* koyarsın.” (MJ: 2017); “ bi **şlep** o arabaları biley misin ne taşırlar. / arabaları taşıyan bir nakliye aracı, biliyor musun?” (Jable, 2010: 373/ 24 – 402, Pz); “ e bre **şlepats**³ / ey bre *kör*.” (LÇ: 2017); “**şleper** celirdi eve. / *tur* eve gelirdi.” (LÇ: 2017); “ kuntralari **şpits**. / *sivri* ayakkabıları.” (LÇ: 2017); “**şporet** kapıları. / *soba* kapıları.” (Jable, 2010: 340/ 22 – 34, Yn); “ lazım bi **şprits**. / bir *şiringa* lazım.” (MJ: 2017); “ **ştapiç** mi yeysin? / *çubuk* mu yiyorsun?” (RT: 2018); “celdi **şumar**. / *ormancı* geldi.” (LÇ: 2017); “yapar **şverts**. / *kaçakçılık* yapar.” (LÇ: 2017); “ vurisin bi **tanıraça**, tanıraça vurisin, tanıraça traktorlen. / traktör ile *yuvarlak bir tur* atarsın.” (Jable, 2010: 242/ 11 – 54, Mm); “ lazım çok **teçnost** içesin. / çok *sıvı* içmen lazım.” (LÇ: 2017); “ **teşko** cüzel. / *ağır* güzel.” (RT: 2018); “ bücünçi nerde **tombola** oynaylar o da meşid imiştir bi zamānda. / bugün *tombala* oynadıkları yer bir zamanlar meşid imiş.” (Jable, 2010: 308 / 19 – 130, Pr); “ sırlılarda vardır **traditsiya**. / sırlılarda *gelenek* vardır.” (LÇ: 2018); “ kalmış biraz bi yerde açık biraz bi **tserada** / bir yerde bir *branda bezi* azıcık açık kalmış.” (Jable, 2010: 385/ 25 – 278, Pz); “çoktor **tsitsiya**. / çok *cimridir*.” (LÇ: 2017); “**udba** atarlar dedi vakıftan se kabul etmemiş çeksin fesi başındāni. / vakıfta, başından fesi çekmek istemediği için *içişlerine* (hapse) alırlar dedi.” (Jable, 2010: 284/ 15 – 251, Mt); “ema ondan sōra ben şı **uçenik** cibi ne derlar şı fabrikada te cirdik şegirt cibi. / ondan sonra fabrikaya ben *öğrenci* gibi girdim.” (Jable, 2007: 7/83 – 37 Pz); “ yaptık bi **ugovor**. / bir *sözleşme* yaptık.” (RT: 2018); “ attın mi arabaya **ulye**? / arabaya *yağ* koydun mu?” (RT: 2018); “ondan sōra celdi **urbanizam**. / ondan sonra *şehir ve planlama müdürlüğü* geldi.” (Jable, 2010: 363/ 24 – 126, Pz); “verdilar **vaktsina**. / *aşı* yaptılar.” (MJ: 2017); “ cütürmiş bi **venats**. / bir *çelenk* götürmüş.” (RT: 2018); “ **veteran** kapetandır o adam. / *kıdemli* yüzbaşısıdır o.” (LÇ: 2017); “ kari düvermey çi bundadır bu karın yabi şı iç tak **veza** yok./ burada olduğunu hanım hiç söylemiyor, hiç *bağlantı* yok.” (Jable,

³ “Kelimenin aslı “slepats’tır” ancak konuşmalarda “şlepats” kullanılmaktadır.

2007: 5/162 – 28 Pz); “ asçeriyadaymışım ben **vezist**. / ben askerdeyken *muharebeciydim*.” (LÇ: 2017); “ var mi **vinkla**? / *açı ölçer var mı?*” (LÇ: 2017); “ yaptırdı **viseçi** evine. / evine *mutfak dolabı / takımı* yaptırdı.” (MJ: 2017); “ **virşle** yersin çüftecide. / *sosis köftecide yersin*.” (LÇ: 2017); “ **volan** yaramay. / *direksiyon iyi değil*.” (LÇ: 2017); “**yavi** oldok onda. / *oraya haber olduk*.” (Jable, 2010: 245/ 11 – 139, Mm / Gülsevin, 2009: 55); “a buna bi izmetçi **yavno**. / *açıkça* buna bir hizmetçi.” (Jable, 2007: 5/126 – 27 Pz); “fabrika dil **zadruga**, on içi bıçak norması. / *fabrika değil kooperatif, on iki bıçak gündeliği*.” (Jable, 2007: 3/24 – 12 Pz); “fabrikada **zapoşlen**. / *fabrikada çalışan / işi olan*.” (LÇ: 2017); “e bi **zastanik** ne derlar bizim, dedi kalimisin bunda çalışacan ema buluruz sana veririz şî dayre ev onda stan ne derlar. / *Ne derler bizim bir bayraktarımız, sana daire, iş veririz, burada çalışacaksın, kalır mısın? dedi*.” (Jable, 2007: 7/72 – 36 Pz); “**zenne** colur ikasın. yıkamaya kadın gelir.” (Jable, 2010: 449/ 29 – 203, Vç); “ bozolmuş **zupčanik**. / *dişli çark bozulmuş*.” (LÇ: 2017).

Tamlamalar: Kelime Grupları 1. İsim Tamlamaları (Belirtili, Belirtisiz, Sıfat Tamlamaları) 2. Birleşik Filler (2.1. İsim+Fiil Olanlar: et-, eyle-, kıl-, ol-, vb. 2.2. Fiil+ Fiil Olanlar -e bil-, e ver-, e yaz-, e dur-, e sür- vb.

Sırp – Hırv – Boşn: **deformisa olmuş** (ŞB: 184) “dağılmış-bozulmuş”; **duvansko preduzeće** (ŞB: 249/1031) “tütün şirketi”; **insistira edey** (ŞB: 408) “zoruyor-ısrar-etki ediyor”; **izaziva edey** (ŞB: 436) “kışkırtıyor”; **klasifitsira edey** (ŞB: 317) “sınıflandırıyor”; **koçi oldom** (ŞB: 525) “donup kaldım”; **murav etma** (ŞB: 812) “bitlenme”; **oblaçni odbor** (ŞB: 812) “hava kurumu (komitesi)”; **oduşevi etti** (ŞB: 833) “çoşturdu”; **odyavi etti** (ŞB: 825) “iptal etti”; **pakova et** (ŞB: 891) “paketle”; **pirveklase** (ŞB: 1109) “birinci sınıf”; **plasira etti** (ŞB: 934) “yerleştirdi”; **plastiçna operatsiya yaptı** (ŞB: 853/935) “estetik ameliyat”; **polet aldı** (ŞB: 971) “hız-kalkış aldı”; **pretera edey** (ŞB: 1050) “abartıyor-haddini aşıyor”; **preti edey** (ŞB: 1063) “tehdit ediyor”; **prista oldi** (ŞB: 1075) “kabullendi”; **proglasi etti** (ŞB: 1085) “duyurdu”; **savez borats** (ŞB: 1206) “kıdemli”; **skrop oldom** (ŞB: 1247) “sırılsıklam oldum”; **smeta edey** (ŞB: 1247) “engelliyor”; **smiri olma** (ŞB: 1248) “sakinleşmek”; **ştelova et** (ŞB: 1339) “ayarlamak”; **şutira etma** (ŞB: 1345) “şut atmak”; **tsirni bik** (ŞB: 145) “kara öküz”; **tsirtani film** (ŞB: 145) “çizgi film”; **aldi tsirveni karton** (ŞB: 145) “kırmızı kart aldı”; **uloji etma** (ŞB: 1424) “yatırım yapmak”; **unişti eder** (ŞB: 1430) “harap-perişan-yokeder”; **vlada edey** (ŞB: 1494) “iktidar-yönetiyor”; **voyni odsek** (ŞB: 831/1499) “askeri şube”.

Kelimenin cümlede kullanılışı:

“epten **deformisa** olmuş. / *tamamen bozulmuş/ dağılmış*.” (LÇ: 2017); “şindiçi **duvansko preduzeće**. / *şu an ki tütünşirketi*.” (Jable, 2010: 318/ 19 – 395, Pr); “ çok **insistira** edey. / *çok zorluyor*.” (MJ: 2017); “em süley, em **izaziva** edey. / *hem konuşuyor, hem kışkırtıyor*.” (LÇ: 2017); “**klasifitsira** edey. / *kışkırtıyor*.” (LÇ: 2017); “sandaliyede **koçi** oldom. / *sandalyede donup kaldım*.” (RT: 2018); “**murav** etma. / *bitlenme*.” (RT: 2018); “ bu teçe imiştir şindi nerde **oblaçni odbor**. şimdi *hava kurumunun* olduğu yerde, tekke idi.” (Jable, 2010: 311/ 19 – 212, Pr); “**oduşevi** etti. / *çoşturdu*.” (LÇ: 2017); “ cürüşmegi **odyavi** ett. / *görüşmeyi iptal etti*.” (RT: 2018); “ **pakova** et bakışlari. / *hediyeleri paketle*.” (LÇ: 2017); “ vodnik **pirve klase** ne deyse. / *kıdemli* (birinci derece) çavuş ne derse.” (Jable, 2010: 171/ 3 – 5, Gn); “ **topi plasira** etti. / *topu yerleştirdi*.” (LÇ:

2017); “**plastična operatsiya** yaptı. / *estetik ameliyat* yaptı.” (MJ: 2017); “**polet** aldı. / *hız* aldı.” (LÇ: 2017); “**pretera** edey./ *abartıyor / haddini aşıyor.*”(RT: 2018); “**preti** edey. / *tehdit* ediyor.” (LÇ: 2017); “**zorona prista** oldi. / *zorla kabullendi.*” (LÇ: 2017); “televiziyadan **proglasi** etti. / televizyondan *duyurdu.*” (RT: 2018); “bu bulundum bunlÀn o ortasında, derdilar bana **savez borats**. / bunların ortasında bulunduğum için bana *kahramanlar birliği* derlerdi.” (Jable, 2007: 1/99 – 4 Pz); “**skrop** oldom. / *sırlızıklam* oldum.” (LÇ: 2017); “**smeta** edey bana. / beni *engelliyor.*” (LÇ: 2017); “açın dingleym **smiri** olim. / dinlediğimde *sakinleşiyorum.*” (MJ: 2017); “**ştelova** et oni. / *onuayarla.*” (LÇ: 2017); “topa **şutira** etti. / *topaşut* attı.” (LÇ: 2017); “megerem **tsırna gorli** arnauçe süleydi. / meğerse *karadağlı* arnavutça konuşuyordu.” (Jable, 2010: 236/ 10 – 320, Mm); “halit **tsırni bik** direktor autobusların istasyonda. / otobüs istasyonunda müdür halit *siyah öküzdü.*” (Jable, 2010: 292/ 17 – 81, Mt); “çocuklar bakar **tsirtani** film. / çocuklar *çizgi* film seyreder.” (MJ: 2017); “**tsırveni karton** aldı. / *kırmızı kart* çıktı.” (LÇ: 2017); “**uloji** etma kaybedersın. / *yatırım* yapma kaybedersin.” (LÇ. 2017); “**cürsa unişti** eder. / *görse yok* eder.” (LÇ: 2017).

SONUÇ

1912 yılından sonra Türkçe resmîyette yasaklansa da Türkler kültürlerinden taviz vermemek için mücadele etmişlerdir. 1951 yılında Türkler, Türkçe eğitim haklarını kazanırken 1951 yılından sonra Sırp devletinin baskısıyla Türkiye'ye göç edenler hariç, Kosovada kalanlar Türkçeden taviz vermemeye çalışmış, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra TRT'ye ait olan “Türkiyenin Sesi Radyosu” programını radyolardan sürekli takip etmişlerdir. 1970’li yıllar ise Yugoslavya ekonomisinin güçlü dönemlerinde Türkiyenin sanat dünyasındaki ilerlemeler sayesinde Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Arabesk sanatçılarının plak ve kasetleri Kosova Türk aileleri tarafından takip edilmiş ve toplum yine Türkçeden kopamamıştır, kopmak istememiştir. 1980’li yıllarda ise videoların çıkmasıyla yine toplum Türk filimlerini takip etmiş, ekonomik sıkıntılarının yaşanmadığı Yugoslavyada Kosovalı Türkler Türk filimlerine büyük önem vermiş, kendi ülke dertlerinden çok Türkiyeyi takip etmiştir. 1980’li yılların sonlarında uydu kanallarının ortaya çıkmasıyla Kosovalı Türkler -ekonomik sıkıntılarının ve ülkede kargaşaların başladığı dönemlerde bir uydu satın almak için yaklaşık 1000 Alman Markı (DM), bunca paraya rağmen- kendi Türkiye ve Türkçeyi takip etme ihtiyaçlarını tamamen Türkiye kanallarına teslim etmiştir. Türkiye televizyon kanallarında yayınlanan haberler, siyasî tartışmalar, filmler, çizgi filmleri, çeşitli yarışmalar, özellikle her geçen gün sayısı artan diziler Kosovalı Türkler tarafından sürekli takip edilerek âdetâ Türkçeyi, Türkiyeyi beynine ve gönlüne yerleştirerek, kendi ülkesinin konularından uzaklaşmış, her program yayını izleyerek evlerde, sokaklarda, iş yerlerinde, çayhanelerde sürekli tartışmaya başlamıştır. Böylece Türkiyede olup bitenleri sanki kendi evlerinin içindeki olayların olup bittiği gibi kabullenmiş ve Türkçe ile Türkiyeyi yaşamıştır, halen yaşamaya devam etmektedir.

1974 yılında Arnavutça ve Sırpçanın yanında Türkçenin de Kosovada resmîyet kazanması Kosovalı Türklerin devlet kurucu unsuru olmasına neden olmuştur. 1989 yılında Sırbistan Kosovayı ilhak ederken Arnavutçanın yanında Türkçeyi de resmîyetten kaldırmıştır. 1999 yılında Sırbistan’a NATO’nun müdahalesiyle beraber Türkler için beklenen haklar maalesef gerçekleşmemiştir. Bu kez Kosova BM tarafından yönetilmeye başlanmıştır. BM 1974 anayasasını temel alarak Kosovanın yeni anayasasını oluştururken Arnavutça ve Sırpçayı resmî dil statüsünde kabul ederken Türkçeyi resmîyetten kaldırmıştır. Kosovalı Türkler tarihte hiç kimseye silah çekmemiş bir toplum olarak

tanınmış, yeni kurulan devlette yeni bir hak talep etmemiş, ellerinden alınan hakları konusunda yeterince mücadele edememiş, müdahaleyi Türkiyeden beklemiştir.

Kosovalı Türklerin tek siyasî partisi (KDTP) de irade sahibi olamadığı için mücadeleden çekilmeye yetinmemiş, BM tarafından Türkçenin resmîyetten kaldırılmasına boyun eğmiş, boyun eğmeyenler dışlanmış, Türkçenin resmîyetinin kaldırılması, Türkün eliyle, imzasıyla onaylanmıştır. Haliyle Türk siyasîlerinin Türkçeyi sahiplenmemeleri bazı çevrelerce doğal karşılanmış görünse de bunun en acı yönü Türkçe/Türkoloji okuyup diploma alan öğrencilerin, öğretmenlerin, hocaların, gazetecilerin dillerinde sürekli Türk dilinden bahsedenlerin kısacası görünürde Türkçenin savunucularının suskun kalmaları bir yana dilimizin resmîyetten kaldırılmasına onay verenlerle yıllarca birlikte hareket etmeleri manidardır.

1999 NATO harekâtından sonra Sırpların büyük çoğunluğunun Kosovayı terk etmesiyle Sırpçanın resmîyette olması sadece Sırlara ve Sırbistan'a faydalı olmuş, Kosovada Sırpçanın konuşulur, duyulur hali ortadan kalkmıştır. Kosovalı Türklerin yeni nesilleri bundan sonra Sırpçayı pek duyamamıştır. Arnavutların çoğunluğu oluşturduğu Kosovada Türkler yine Türkçeye ve Türkiyeye uyduların ve teknolojinin getirdiği telefonlar ve sosyal medya sayesinde bağlı kalmaya devam etmiş, bununla kalmayıp 1999'dan sonra Kosovaya gelen NATO çerçevesinde Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Büyükelçiliği, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü ile Türkiyeden gelen birçok kurum ve kuruluşlarla artık yakından görüşmeye ve iç içe olmaya başlamıştır. Kosovalı Türklerin, Türkiye kurumlarına verdiği önem tartışılmazdır. Lakin önem vermekle kalmamış, kendi ülkeleri içindeki devlet kurum ve kuruluşlarına önem vermemiş, her desteği Türkiyeden beklemiştir. Bu nedenle toplumu temsil edenler kısır siyaset anlayışıyla kadrolaşmada geri kalmıştır. Büyük ihtimalle yerli Türk siyasîler kendilerine rakip çıkarmamak için kadro yetiştirmemekte ısrarcı oldular.

Yeni nesil Priştine Üniversitesinde Arnavutça okumaktansa Türkiye üniversitelerine daha fazla önem vermekle Kosovada olmazsa olmazlardan biri olan Arnavutçayı öğrenememişlerdir. Yeni nesillerin Türkiyeye eğitim için gitmeleri yerli Türk siyasîlerin işine yaramıştır. Son 20 yıl içerisinde Sırpların ve ne kadar resmîyette olsa da Sırpçanın Kosovayı büyük ölçüde terk etmesiyle Arnavutça tek dil haline gelmiştir. Küreselleşmenin getirdiği şirketler ve kültürler savaşı Balkanlarda Sırpça, Hırvatça, Boşnakçayı olduğu kadar Arnavutçayı daha çok etkilemiştir. Yerli Türkler istemeseler de Arnavutçaya yerleşen yabancı kelimelerden etkilenmek zorunda kalmışlardır. "Disponimda-havamda / ministria-bakanlık" gibi az da olsa kelimeler yeni neslin konuşmalarında görülmektedir. Kosova Türk toplumu uyduları bir fırsat bilmiş, bu fırsatı kullanmış, asimile olmamak veya Türkçeden mahrum kalmamak için bundan sonra da kullanmaya devam etmeli, başta Arnavutça olmak üzere İngilizce ve diğer yabancı dilleri de öğrenmelidir.

KISALTMALAR

- BM – Birleşmiş Milletler
Db – Doburçan
Ent. – Enternasyonal
Gn – Gilan

İp	– İpek
KDTP	– Kosova Demokratik Türk Partisi
LÇ	– Lutfi Çüse
MC	– Mariya Cinciç
MJ	– Mediha Jilta
Mm	- Mamuşa
Mt	– Mitroviça
NS	– Naim Süleyman
Pr	– Priştine
Pz	– Prizren
RT	– Refki Taç
SC/MT/DT	- Slavoljub Cinciç, Mirjana Teodosiyeviç, Darko Tanaskoviç
Sırp	– Sırpça
ŞB	– Şakir Bayhan
TH	– Türkçe Harfler
Tr.	– Türkçe
TRT	– Türkiye Radyo Televizyonu
Vç	– Vıçıtırın
Yn	– Yanova

Kaynaklar

- Bayhan, Şakir (2015). *Boşnakça – Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Canhasi, Suzan (2009). “Kosova Türk Ağızlarına Ortam Dillerinin Etkisi”. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi, s. 1 – 8.
- Cinciç, Marija (2014). *Yeni Türkçe – Sırpça Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Çüse, Lütfi (2017). *Özel Mülakat*.
- Daşdemir, Muharrem ve Süleyman Efendioğlu (2016). “Kars ve Erzurum Ağızlarında Rusça Ödünç Kelimeler”. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)* 55, 159 – 178.
- Gülsevin, Gürer (2009). “Rumeli Türkçesi Çerçevesinde Türk ve Balkan Dillerinin Etkileşimi”. *Turkish Studies İnterantional Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/8 Faal, s. 48 – 64.

- Jable, Ergin (2007). *Prizren Türk Ağzı Ses Olayları, İnceleme – Metin*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bilim Dalı: Yeni Türk Dili, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Jable, Ergin (2010). *Kosova Türk Ağzları İnceleme – Metin – Sözlük*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bilim Dalı: Eski Türk Dili, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Jable, Ergin ve Cevdet Şanlı (2019) “Kosova’da Priştine Şehrinin İlköğretim Okullarında Türkçe Eğitim”. *Türkbilig*, Türkoloji Araştırmaları Dergisi 2019/37: s. 139-166.
- Jilta, Mediha (2017). *Özel Mülakat*.
- Özçelik, Mevlit (2018). “Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı: Sırlar ve Hırvatlar Arasındaki Sorunlar ve Krallığın Yıkılışı (1918-1929)”. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 6. s. 19 – 53.
- Saraç, Tahsin (1976). *Fransızca – Türkçe Büyük Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Süleyman, Naim (2018). *Özel Mülakat*.
- Şanlı, C. vd. (2010). “Kosova Türkçesinin Söz Varlığından Bazı Tespitler”. 2. *Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi*. Prizren – Kosova.
- Taç, Rıfkı (2018). *Özel Mülakat*.
- Tan Gazetesi (1969 – 1999).